

Čiekurs

rudens

INFORMATĪVS IZDEVUMS MEŽA ĪPAŠNIEKIEM ○ 4 (28) 2010

Eiropas Savienības atbalsts būs ļoti noderīgs

“Saulišu Siliešu” saimniece Ruta Vizāne domā par vēja nopostītā meža atjaunošanu

Pēc Valsts meža dienesta apkopotās provizoriskās informācijas, šovasar 8. augusta negaiss un vēja brāzmas nodarījušas ievērojamus postījumus Vidzemes un Latgales puses mežos. Nolauzts un izgāzts ap 1600 hektāru meža. Tajā skaitā arī privātie meži.

Madonas novadā vismagāk cieta Ļaudonas pagasts, kur vietām mežs vienlaidus nogāzts pat 30 līdz 50 hektāru platībā. Netika saudzētas arī Mētrienas, Praulienas un Liezēres pagastu teritorijas. Postījumi nodarīti gan valstij piederošos mežos, gan arī vairāk nekā 350 ha platībā privātajos meža īpašumos.

Īpašums “Saulišu Silieši” atrodas Ļaudonas pagastā un ir viens no tiem, kuri pamatīgi cieta vējgāzē, faktiski atradās vētras epicentrā, kura platā joslā brāzās gar Aiviekstes upes malu, ceļā gāžot, savērpjot un laužot kokus gluži kā sērkociņus.

Šobrīd jau Ruta Vizānes kundze ir apradusi ar faktu, ka vētrā nopostīti ap 5 ha meža, gan egles, gan bērzi, gan melnalkšņi, kas būtu cērtami pēc 5 līdz 10 gadiem, un steidz sakopt īpašumu. Meža īpašniece atzīst, ka mežs bija kā “drošības garants”, tāpēc tagad ģimenei ir lieli zaudējumi.

Lielu paldies Rutas kundze saka Valsts meža dienesta darbiniekiem no Madonas mežniecības, apgaitas mežsargam Agrim Daugim – par operatīvo rīcību, apsekojot meža īpašumu un mežniecībā izsniedzot ciršanas apliecinājumus vētras postītajām vietām, kā arī konkrēto platību skices ļaujot iesniegt pēc vējgāzes izstrādes kopā ar pārskatu par izcirsto koku apjomu.

Ģimenē rūpes par meža apsaimniekošanu, kopšanu un ciršanu vairāk uzņēmis Rutas kundzes vīrs Guntis, kurš katru gadu pats gan stāda, gan kopj jaunaudzes, tomēr šoreiz vētras postījumu izstrādei tika meklēti profesionāli meža izstrādātāji, kuri prot izstrādāt šādas paaugstinātas bīstamības platības. Nu jau platības ir izstrādātas, sakoptas, visi zari savākti. Par vētras “nedarbiem” atgādina vien izgāzto koku celmu puduri. Tagad jādodomā par meža kvalitatīvu atjaunošanu.

Iepriekš Vizānu ģimene pati saviem spēkiem atjaunoja un kopa savu mežu, projektos neiesaistījās, bet nu gan Rutas kundze aktīvi interesējas par iespējām saņemt atbalstu un atzīst, ka valsts un Eiropas Savienības atbalsts aktivitātes “Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un dabas katastrofu radīto postījumu

vietās” ietvaros būs ļoti noderīgs, lai vēja nopostītās platības atkal kvalitatīvi atjaunotu un koptu.

Uz jautājumu, ko viņi tagad, darīs citādi apsaimniekojot mežu, Ruta vienīgi teica, ka mežs ticis rūpīgi kopts un apsaimniekots, arī nekādas lielas kailcirtes nav cirstas, arī blakus īpašumos tādu nav bijis. Tas vienkārši bijis liktenis, kas piemeklēja viņas un kaimiņu īpašumus. Galvenais – tagad ātrāk visu sakopt, lai pēc gadiem ir atkal, kur acis priecēt.

Vizānu ģimene un daudzi citi īpašnieki jau steidz sakopt savus īpašumus, bet vēl daudzi dzīvo pilsētā vai tālu no sava meža un varbūt nemaz nezina, ka viņu īpašumā arī ir izgāzti, laužti, vēja izšūpoti koki. Ja tos savlaicīgi nesavāks, nolauztiem izgāztiem koki nākamajā gadā var kļūt par nopietnu kaitēkļu savairošanās perēkli un paaugstinātu ugunsbīstamības objektu, par materiāliem zaudējumiem nemaz nerunājot. Vēl ir laiks visu sakopt un paspēt pieteikties arī uz ES atbalstu par šādām platībām.

Tāpēc aicinu visus apsekot savus īpašumus, sevišķi, ja tie atrodas Vidzemes un Latgales pusē, vai arī vērsties pēc palīdzības Meža konsultāciju pakalpojumu centra nodaļās un mežniecībās.

Mairita Bondare,
MKPC Madonas –
Cēsu nodaļas vadītāja

ŠAJĀ NUMURĀ:

JAUNUMI

- Iespējams saņemt atbalst vētrās un ugunsgrēkos izpostīto mežu atjaunošanai
- Izmaiņas normatīvajos aktos

2. - 3. lpp.

SAIMNIEKOJAM MEŽĀ

- Guntis Grīnšteins saimnieko tā, lai izcirstās un atjaunotās platības būtu līdzsvarā
- Gints Nordens domā, ka mācīties no citu kļūdām ir labāk nekā no savējām

4. - 5. lpp.

AR MEŽU SIRDĪ

- Priekšlasījumi par mežsaimniecības vēsturi Madonas novadpētniecības un mākslas muzejā
- Jāni Broku pieminot

6. - 7. lpp.

NOTIKUMU MOZAĪKA

- Baltijas mežkopji tiekas un runā par meža infrastruktūru
- Sēņu iepazīšana „Pakalniēšos”
- Bauskas pusē darbojas Meža intelīģences taka

8. - 9. lpp.

PASAULĒ

- Pārsteigumi akmeņu un mežu zemē Zviedrijā
- Dažādu valstu pieredze konsultāciju servisa organizēšanā

10. - 11. lpp.

PRAKTISKI PADOMI

- Kas jāzina zemes īpašniekiem par meliorācijas sistēmu uzturēšanu
- Rudens darbi un jauno stādījumu aizsardzība

12. - 13. lpp.

NO PIEREDZES PŪRA

- Rudens veltes veselībai
- Lai dzinējmedību norise būtu patikama

14. - 15. lpp.

Rudens – pārdomu un darbošanās laiks

Pamazām dienas kļūst īsākas, laiks – vēsāks, kokiem birst lapas, un dabā pamazām iestājas miera periods, kas ir labākais laiks meža darbiem. Arī mūsu senči pēc pēdējo lauku darbu beigšanas jau sāka gatavoties meža darbiem. Kokus cirta miera periodā, gatavoja malku, kārtis, būvkokus, no bērzu zariem sēja slaukāmās slotas – saskaņā ar Mēness fāzēm un tautas ticējumiem. Kopš tiem laikiem daudz kas ir mainījies, tomēr Latvijā vēl ir saglabājis un pat pieaudzis mežs kā neatņemama mūsu dabas sastāvdaļa, un cilvēkiem, kam nav vienaldzīgs tā liktenis.

Patiess prieks bija tikties ar meža īpašniekiem LLKC Meža konsultāciju centra Valsts lauku tīkla pasākumu ietvaros organizētajos semināros un apmācībās. Ar pilnu atbildību varu teikt, ka mums Latvijā ir ļoti daudz ar atbildības sajūtu apveltītu un zinošu meža saimnieku, no kuriem varētu mācīties pat dažs labs pieredzējis mežkopis. Pēc atsauksmēm priecājami, ka mūsu un lektoru padomi bijuši noderīgi un tiekoties mācīties viens no otra.

Gribu aicināt meža īpašniekus:

- izmantot iespēju un apmeklēt seminārus, kurus organizēsim par dažādām interesantām tēmām vēl līdz decembrim. Lūdzu sekot līdzi informācijai mūsu mājas lapas www.mkpc.llkc.lv sadaļā Apmācības vai VLT mājas lapas www.laukutiks.lv sadaļā Pasākumi;
- apsvērt savas iespējas un izmantot ES atbalstu gan jaunaudžu kopšanā un instrumentu iegādē, gan vētras postīto mežaudžu atjaunošanā;
- apsekot savus meža īpašumus, atjaunot robežstīgas un robežzīmes, mitrās vietās atjaunot ūdens noteci, apsekot jaunus stādījumus un aizsargāt pret meža dzīvnieku bojājumiem;
- ja esat nolēmuši pārdot mežu vai ciršanas tiesības, no vairākiem piedāvājumiem izvēlēties izdevīgāko, bet neskaidrību gadījumos – konsultēties ar speciālistiem.

Lai jums darbigis šis laiks, labvēlīgi laika apstākļi iecerēto darbu veikšanai un možs noskaņojums!

Visu jauku vēlot visiem

Čiekura lasītājiem – Sarmīte Grundšteine,
Čiekura redaktore

SĀKAS PIETEIKŠANĀS UZ ES ATBALSTU VĒTRĀS UN UGUNSGRĒKOS IZPOSTĪTO MEŽU ATJAUNOŠANAI

Šīs vasaras negaiss un stiprās vēja brāzmas, kas sasniedza vētras spēku, nodarījušas ievērojamus postījumus Latgales un Vidzemes mežos. Meža īpašniekiem, kuru mežaudzes ir iznīcinātas ugunsgrēku, vējlauzes vai vējgāzes ietekmē, ES atbalsta pasākuma **“Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un dabas katastrofu radīto postījumu vietās”** ietvaros iespējams saņemt finansiālu atbalstu **jaunu mežaudžu ierīkošanai un to kopšanai** pirmajos gados.

Sākot ar **šā gada 7. oktobri**, Lauku atbalsta dienests izsludina iesniegumu pieņemšanu kompensāciju maksājumu Eiropas Savienības Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Lauku attīstības programmas aktivitātei **“Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un dabas katastrofu radīto postījumu vietās”**. Aktivitātes mērķis ir ilgtspējīga meža zemes apsaimniekošana, atjaunojot mežsaimniecības ražošanas potenciālu un samazinot ugunsgrēkos un dabas katastrofās mežam nodarītos postījumus. Aktivitātei 3. kārtā pieejamais publiskais finansējums

MEŽSAIMNIECĪBAS RAŽOŠANAS POTENCIĀLA ATJAUNOŠANA UGUNSGRĒKU UN DABAS KATASTROFU RADĪTO POSTĪJUMU VIETĀS
Lauku attīstības programmas 2007. - 2013.gadam pasākums Eiropas Savienības finansējuma saņemšanai

PASĀKUMA AKTIVITĀTES MĒRĶIS IR ILGTSPĒJĪGA MEŽA ZEMES APSAIMNIEKOŠANA, ATJAUNOJOT MEŽSAIMNIECĪBAS RAŽOŠANAS POTENCIĀLU UN SAMAZINOT UGUNSGRĒKOS UN DABAS KATASTROFĀS MEŽAM NODARĪTOS POSTĪJUMUS.

Atbalsta pretendents ir fiziska vai juridiska persona (pamācīpāli privāta kapitāla daļas ir 50% vai vairāk), vai pašvaldība, kas ir meža zemes īpašnieks vai pašvaldības kapitālsabiedrība.

Atbalsta piešķir par meža atjaunošanu platībā, kurā mežaudze iznīcināta ugunsgrēkā vai dabas katastrofā – snieglauze, sniegliece, vējlauze, vējgāze.

Atbalsts paredzēts mežaudzes ierīkošanas un kopšanas izmaksu segšanai. Maksimālais projekta skaits un atbalsta apjoms vienam pretendentam nav ierobežots.

Pasākuma īstenošanas vieta ir visa Latvijas teritorija.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

- ✓ Mežaudzes atjaunošanai izmanto stādīmo materiālu, kas atbilst normatīvajos aktos par meža reprodutīvo materiālu noteiktajām prasībām;
- ✓ Stādīto koku īpatnsvārs atjaunotajā mežaudzē ir vismaz 50 procenti;
- ✓ Mežaudzi uzskata par atjaunotu, ja tā atbilst kritērijiem, kas noteikti normatīvajos aktos par meža atjaunošanu.

Iesniedzamie dokumenti:

- ✓ Projekta iesniegums;
- ✓ Meža apsaimniekošanas plāns, saņemts ar Valsts meža dienestu (turpmāk – VMD) pēc Ministru kabineta noteikumu 06.10.2009. Nr.1145 pielikuma Nr.1 formas. Plāns jāaizsargā ar projekta realizācijas vietai atbilstošu VMD mežniecību;
- ✓ Parakstīta atbalsta piešķiršanas deklarācija saskaņā ar normatīvajos aktos par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtību lauku un zivsaimniecības attīstībai.

– LVL 1 000 000 (viens miljons latu).

Lai meža īpašnieki labāk varētu izprast, kā soli pa solim īstenot iepriekš minēto aktivitāti, Meža konsultāciju pakalpojumu centrs (MKPC) ir sagatavojis informācijas lapu, kas elektroniski pieejama mājas lapā www.mkpc.llkc.lv sadaļā Informatīvie materiāli, kā arī MKPC un Lauku konsultāciju birojos un VMD mežniecībās.

Meža konsultāciju pakalpojumu centra darbinieki palīdz meža īpašniekiem ar konsultāciju

sniegšanu, bojāto mežaudžu apsekošanu, projektam nepieciešamās dokumentācijas sagatavošanu un praktisko darbu veikšanu meža īpašumā. Informācija par projekta nosacījumiem pieejama www.mkpc.llkc.lv sadaļā **Atbalsta pasākumi**, kā arī [Lauku atbalsta dienesta mājas lapā \(www.lauku.lad.gov.lv\)](http://www.lauku.lad.gov.lv). Par projektu izstrādi lūdzam interesēties, sazinoties ar MKPC nodaļu darbiniekiem vai centrālo biroju – www.mkpc.llkc.lv sadaļā Kontakti vai pa tālruni 63050477.

IZMAIŅAS NORMATĪVAJOS AKTOS

Pēdējos mēnešos veikti grozījumi vairākos normatīvajos aktos, kas attiecas arī uz meža īpašniekiem.

Š. g. 13. jūlijā izdoti LR MK noteikumi Nr. 629 “Grozījumi Ministru kabineta 2008. gada 15. septembra noteikumos Nr. 748 “Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība Lauku attīstības programmas 2007.–2013. gadam pasākuma “Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana” aktivitātes “Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un dabas katastrofu radīto postījumu vietās” īstenošanai”.

Š. g. 10. augustā saskaņā ar Meliorācijas likuma 29. panta 2. daļu izdoti MK noteikumi Nr. 714 “Meliorācijas sistēmas ekspluatācijas un uzturēšanas noteikumi”. Tie nosaka prasības, kas zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam jāievēro

meliorācijas sistēmas izmantošanā, kopšanā un saglabāšanā.

Š. g. 24. augustā, saskaņā ar Meža likuma 39. panta piekto daļu, izdoti Ministru kabineta noteikumi Nr. 801 “Noteikumi par apliecinājuma derīguma termiņu”. Noteikumi nosaka apliecinājuma derīguma termiņu koku ciršanai, uzņēmumu (mežsaimniecību) ceļu būvei un meža reprodutīvā materiāla ieguvei.

Š. g. 10. septembrī izsludināti grozījums likumā “Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos”. Mainīts pārejas noteikumu 6. punkts un izteikts šādā redakcijā: “6. Atlīdzību par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem neapņērkina 2010. gadā.”

Ar normatīvajiem aktiem var iepazīties www.likumi.lv, meklējot pēc nosaukuma vai to pieņemšanas datumiem.

Valsts Meža dienesta INFORMĀCIJA

Projekts "KULTŪRAS MANTOJUMS" turpinās

Ziemeļlatvijā 2010. gada vasarā turpinājās dažādi pasākumi Igaunijas–Latvijas pārrobežu sadarbības projekta "Neapzinātais kultūras mantojums kopējā dabas un kultūras telpā" jeb "Cultural heritage" ietvaros, kuros kā viens no partneriem ir arī Valsts meža dienests. Līdz novembra vidum turpināsies viens no galvenajiem projekta uzdevumiem – kultūras mantojuma inventarizācija lauku ainavā, bet līdztekus norisinājušās arī citas aktivitātes.

Lai gūtu ieskatu igauņu partneru (Igaunijas Valsts mežu apsaimniekošanas centra) darbā un apskatītu kaimiņu kultūras mantojuma objektus, divas inventarizētāju grupas maijā devās pieredzes apmaiņas braucienos uz Igauniju. Alūksnes grupa apmeklēja teritoriju Karulas dabas parkā, Harglas apkārtnē. Inventarizētājs *Tõnis Kask* kā vēsturisko notikumu atspulgu un vērtību atzīmējis gan dažādus mežsaimnieciskās

darbības objektus (atsveķotas priedes, pretuguns aizsardzības stādījumus, terpentīna ražotni), gan senus ceļus un parceltuves vietu pār Gauju, gan nostāstiem apvītas senas tautas dziednieku–burvju mājas, gan arī daudzus citus objektus. Šajā teritorijā projekta ietvaros tiek ierīkota izziņas taka, kas sniegsies gar Gauju līdz pat Strenčiem, piedāvājot takas apmeklētājiem, lai iepazītos ar dažādiem objektiem. Otra inventarizētāju grupa no Limbažiem devās uz Hapsalu, kur *Lembitus Tarang* pavadībā iepazīnās ar "Berta akmeņiem", stabu veidzirnāvē, apskatīja zvejnieku mājas un alvaru pļavas, atvēlot laiku arī Hapsalas viduslaiku pils apmeklējumam.

Jūlijā vidū Zvārtavā pie Igaunijas robežas pulcējās meža biotopu eksperti un speciālisti, lai vairāk uzzinātu par vēstures notikumu saskatīšanu ainavā. Lektorī iepazīstināja ar jaunumiem kultūras pieminekļu aizsardzībā, kokiem un ģeoloģiskiem veidojumiem kā kultūras vēstures objektiem. Noslēgumā semināra dalībnieki diskutēja

Lembitus Tarangs pie viena no „Berta akmeņiem”

par kultūras mantojuma apsaimniekošanu, ņemot vērā dabas aizsardzības prasības. Semināra otrajā dienā tika apmeklēti Harglas apkārtnes meži, *Tõnis Kask* pavadībā apmeklējot demonstrācijas teritoriju – taku un iepazīstoties ar kultūras mantojuma objektiem Igaunijas mežos. Takas atklāšana Igaunijā notika 1. oktobrī.

Sandra Ikauniece,
VMD Meža un vides
aizsardzības
daļas vecākā referente

Labā ziņa meža īpašniekiem

Meža īpašnieki ir sagaidījuši patīkamus jaunumus saistībā ar apliecinājuma derīguma termiņu. Ir stājušies spēkā MK noteikumi Nr.801, izdoti saskaņā ar Meža likuma 39. panta piekto daļu, kas noteic, ka apliecinājums koku ciršanai ir derīgs trīs kalendāra gadus no tā izsniegšanas gada. Tas nozīmē, ka apliecinājums derīgs no izrakstīšanas (spēkā stāšanās) brīža līdz trešā gada beigām. Jaunajos noteikumos arī noteikts apliecinājumu derīguma termiņš citām darbībām – uzņēmumu (mežsaimniecības) ceļu būvei tas ir derīgs 3 gadus no tā izsniegšanas dienas, bet meža reproduktīvā materiāla iegūšanai – 6 mēnešus no tā izsniegšanas dienas.

Apliecinājuma derīguma termiņa pagarināšana šobrīd saistās ar dažām neskaidrībām,

kurās jāņem vērā, bet laika gaitā varētu atrisināties par labu meža īpašniekam.

Pirmkārt, tas saistās ar pārskatu iesniegšanu par veikto saimniecisko darbību. Šobrīd spēkā esošā likumdošana paredz, ka pārskats jāsniedz katru gadu trīs gadu laikā, neraugoties uz to, vai šajā laikā bijusi ciršana vai ne. Tā kā pirmos pārskatus par 2011. gadā izsniegtajiem apliecinājumiem (ar derīguma termiņu līdz 2013. gada 31. decembrim) būs jāiesniedz līdz 2012. gada 1. februārim, tad satraukumam nav pamata, jo gada laikā šīs lietas var sakārtot. Vislabāk to varēsiet noskaidrot uz vietas mežniecībā, kad tuvosies pārskatu iesniegšanas laiks.

Otrkārt, Meža likuma 29. panta 2. daļa noteic, ka meža īpašniekam vismaz reizi 10 gados jāveic meža inventari-

zācija. Var būt gadījumi, ka meža inventarizācijas termiņš ir isāks par apliecinājuma derīguma termiņu (2013. gada 31. decembrī). Tas nozīmē, ka meža īpašniekam jāseko līdz inventarizācijas derīguma termiņa beigām un jāiesniedz gan pārskats par izsniegtā apliecinājuma izcirsto apjomu, gan par jauno sava meža īpašuma inventarizāciju. Ja īpašnieks to nebūs ievērojis, mežniecība atgādinās, paziņojot, ka apliecinājums ir nederīgs, jo beidzies meža inventarizācijas derīguma termiņš. Mans ieteikums meža īpašniekiem – šobrīd pārbaudīt sava meža inventarizācijas derīguma termiņu. Ja tuvākā gada laikā tas beidzas un jūs vēlaties ņemt apliecinājumu galvenajai cirtei, labāk pasūtīt jaunu meža inventarizāciju un tikai tad ņemt apliecinājumu. Pārtraucot ciršanu, var būt gadījums, ka blakus nevarēsiet turpināt

Beidzies ugunsdrošais laikaposms

Ar Valsts meža dienesta 2010. gada 20. septembra rīkojumu, sākot ar š. g. 26. septembri, ir atcelts meža ugunsdrošais laikposms visā valsts teritorijā.

Apkopotā operatīvā informācija liecina, ka 2010. gada meža ugunsdrošajā laikposmā, kas tika noteikts, sākot ar 28. aprīli, Valsts meža dienesta darbinieki atklājuši un nodzēsuši 316 meža ugunsgrēkus, kopējā uguns skartā platība bijusi 104 hektāri, tajā skaitā 78 hektāri meža.

Valsts meža dienesta Meža un vides aizsardzības daļas speciālisti atgādina, ka, neraugoties uz meža ugunsdrošā laikposma beigšanos, mežā ir aizliegts:

- dedzināt atkritumus,
- dedzināt ciršana atlikumus vai kurināt ugunsgrūkus tuvāk par diviem metriem no augošiem kokiem,
- dedzināt vai kurināt ugunsgrūkus, ja kūdras slānis ir biežāks par 0,5 metriem.

Informācija:
www.vmd.gov.lv

ciršanu, jo pašreizējā meža likumdošana to neatļaus.

Jau vairākus gadus Valsts meža dienests praktizē nākamā gada koku ciršanas apliecinājumu izsniegšanu iepriekšējā gadā. Arī šis gads nav izņēmums. Šobrīd meža īpašnieks pēc nepieciešamo dokumentu (iesniegums koku ciršanai, cirsmu skices, ja nepieciešams utt.) iesniegšanas un to pārbaudes, jau var saņemt apliecinājumu koku ciršanai nākamajam gadam. Ciršanas uzsākšana būs atļauta no 2011. gada 1. janvāra, un apliecinājuma derīguma termiņš būs 2013. gada 31. decembris.

Lai katram Jums kastanītis kabatā, kas silda un labas domas raisa!

Sarmīte Jankovska,
Zemgales VM Bauskas
mežniecības mežzine

Dabas mātes vēstījumos ieklausoties

Guntis Grīnšteins apsaimnieko savus mežus Gulbenes novada Lizuma, Rankas un Beļavas pagasta teritorijās. Kopumā meža īpašuma aizņemtā platība veido ap 40 ha. Kā viņš pats jokojot saka: "Esmu mežkopis – amatieris".

Guntis ar lielu atbildības sajūtu saimnieko mežā, turoties pie principa, lai izcirstās platības un atjaunotās būtu līdzsvarā. "Cik daudz esi nocirtis, tikpat atkal mežam ir jāatdod atpakaļ."

Vis darīts jauno kociņu labsajūtai

Par mazo kociņu labsajūtu tiek gādāts jau pirms stādīšanas. Apmērojot aizaugušas lauksaimniecības zemes, izgriezti krūmi tiek guldīti vālos starp rindām, lai sākotnēji ierobežotu meža dzīvnieku pārvietošanos, nodrošinātu aizvēju, bet, gadiem ejot, bagātinātu augsni ar trūdvielām, kuras varēs izmantot jaunie kociņi pilnvērtīgai augšanai. Domājot par kopējo mežaudzis vējnoturību, ierīkojot egļu stādījumus, katra desmitā vieta rindā tiek piešķirta priedei.

Kādā niedrāja nogabalā – vietā, kur augstā gruntsūdens līmeņa dēļ kociņiem bija apgrūtināta ieaugšana, saimnieks panāca dabai pretī un izraka grāvi, tā uzlabojot augsnes aerā-

ciju un veicinot dabisku meža atjaunošanos ar priedi.

Jaunaudzes kopj, ieklausoties dabasmātes norādījumos

Jaunajam mežam pieaugot, rūpīgi tiek izvērtēts, kuram kociņam jāpaliek un kuram laiks audzi atstāt. Īpaša uzmanība tiek pievērsta atjaunoto mežaudžu kopšanai. Šim nolūkam izmantots arī ES atbalsts, mežā ir vietas, kur jaunaudze kopta jau trīs reizes. Vairākas reizes pakāpeniski kopjot, eglītēm veidojas saules skujuas, kas ir daudz asākas, un meža zvēriem tās negaršo.

Guntis jaunaudzes kopj ik pēc diviem gadiem, tajās ienāk dabiskais mistrojums, veidojas priežu – egļu jaunaudzes, kuras kopj pēc principa – "priede augšā – eglītes skrien pakāļ". Guntis uzskata, ka nevajag steigties ar kociņu izgriešanu, tikai vēlāk redz, kas izdzīvo, bet kļūdas var izlabot vienīgi ar rūpīgu darbu. Eglītes atstāj augam tuvāk pie priedēm, lai

dzīvnieki tās nebojā. Eglītes palīdz priedei atzaroties. Saprātīgi kopjot, jaunaudzēs var iegūt arī Ziemassvētku eglītes. Guntis uzskata, ka tām nemaz nav jābūt simetriskām, kā esam raduši, bet interesantām gan. Tās jāatzīmē savlaicīgi jau oktobrī, pirms sniega, lai varētu atrast. Tādā veidā Guntis katru gadu pārdod ap 100 eglīšu.

Lai nodrošinātu bioloģisko daudzveidību mežā, veicot kopšanu, tiek saudzētas gan nedaudzās kļavas, gan mežabeles, gan ozoli, kas atraduši mājvietu starp priedēm. Uzmanība

Foto: G.Ābelīna

Guntis Grīnšteins demonstrē augsnes gatavošanu ar krūmgriezi

Foto: S.Grundšteine

Egļu stādījums, kas ierīkots ar dažāda veida stādiem un vairākkārtīgu kopšanu

tiek pievērsta arī dabiskajiem atvērumiem mežaudzē, kur, atšķirīgā augsnes mitruma un barības vielu dēļ, izveidojusies savdabīga veģetācija. "Šeit jāievēro dabasmātes norādījumi," ar pārliecību saka Guntis, "ir tikai jāiemācās ieklausīties!"

Krāj jaunas zināšanas un dalās pieredzē

Lai šos vēstījumus labāk saprastu, meža īpašnieks aktīvi papildina savas zināšanas, piedaloties dažādos semināros un apmācībās. Viņš ir apmeklējis tuvākās Pasauls dabas fonda demonstrējumu teritorijas "Lejas Kleperi", "Kalna Gavieši" un "Kraukļi".

(Turpinājums 5. lpp.)

Mācīties no citu kļūdām ir labāk nekā no savējām

Meža konsultāciju pakalpojumu centra Valsts lauku tīkla pasākuma ietvaros organizētajās apmācībās par kopšanas cirtēm nodarbību praktiskā daļa notika Jaunpils novada Jaunpils pagastā "Struteles Avotiņos", kur saimnieko Gints Nordens ar ģimeni, sievu Ivetu un trīs meitām – Everiku, Endiju un Elvu. Saimnieks ir ļoti atsaucīgs, izrāda savu īpašumu un labprāt dalās pieredzē.

Saimniecības "Struteles Avotiņi" kopējā platība ir 29 ha, no kuriem mežs ir 8,1 ha, diķis ar krasta joslu – 8,5 ha. Gintam saimniecība ir mantojumā no vecvectēva. Saimniekojot viņš šobrīd balstās uz četriem stūrakmeņiem – lauksaimniecību, mežsaimniecību, diķsaimniecību un lauku tūrismu.

Tā kā meža nav daudz, tas tiek apsaimniekots prātīgi un rūpīgi, darbus veicot pašu spēkiem. Mežā netiek izmantota kailcirtņu metode, kaut gan lielākā daļa meža ir sasniegusi cirtšanas vecumu. Koki tiek cirsti izlases veidā, slimie, bojātie un tie, kurus apkampjot rokas nesaskaras kopā. Ja rokas saskaras, tad kokiem vēl jāaug. Tā tiek nodrošināta ilgtspējīga saimniekošana ar mērķi – mežu atstāt nākamām paaudzēm.

Stāda ar pašu stādiem

Pēc koku nociršanas tukšie laukumi tiek apstādīti ar pašu meža saraktiem stādiem. Tiek stādītas samērā lielas, apmēram piecus gadus jaunas eglītes. Stādi tiek rakti agri pavasarī, brīdī, kad zeme, kā saka, sāk "rūgt". Tad eglītes viegli var izrakt un atdalīt citu no citas, netraumējot saknes. Pieaug apmēram 90% no iestādītā. Šādi tiek ietaupīti līdzekļi, bet jāreķinās ar to, ka katrai eglītei, lai to iestādītu, ir jāizrok bedrīte, kas prasa vairāk laika un darba.

Vectēva mantojums

No vectēva Gints mantojumā saņēmis arī pārmitras meža platības. Pašu spēkiem ar lāpstu tika pārtīrīti un atjaunoti vecie grāvji, tādējādi uzlabojot kokiem augšanas apstākļus. Tas ļāva apgūt arī pārmitrās zemes, kas jau apstādītas ar egli vairāku hektāru platībā. Darbu gaitā tiltiņa vietā atklājās milzīga, no apses stumbra izdabta caurteka, ko savā laikā bija licis veertēvs arī domājot par nākamajām paaudzēm.

Piedalās konkursos un semināros

Saimniecība piedalījies vairākos konkursos, un ir saņēmti atzinības raksti: "Labāk apsaimniekotais privātais mežs un iz-

Gintam Nordenam saimniecība un mežs ir mantojumā no vectēva

koptākā jaunaudze" un "Bērzs skaistumam un peļņai sakoptā zemnieku saimniecībā". Gints labprāt piedalās semināros un apmācībās, lai uzzinātu ko jaunu, jo uzskata, ka dabā visu nevar izziņāt un, ka mācīties no citu kļūdām ir labāk nekā no savām. Šādos pasākumos rodas savi iespaidi un jaunas idejas, no kurām dažas ir izdevies īstenot dabā.

Saimnieka viedoklis

Valstij vairāk vajadzētu pievērst uzmanību sanitārajām cirtēm valsts mežos, jo, pēc Ginta domām un aprēķiniem, katru gadu aiziet zudumā vidēji 2–2,5m³ koksnes no hektāra, kuru varētu izmantot kaut vai malkas ieguvei.

Uztrauc valsts nostāja cīņā ar bebrim, kuri noposta agrāk izveidotās meliorācijas sistēmas, līdz ar to nopludinot mežus un laukus, kuru atjaunošana vēlāk prasīs lielus ieguldījumus. Valstij vajadzētu finansiāli atbalstīt medniekus un mežu īpašniekus vienotai cīņai ar bebrim.

Šobrīd, kad lauku darbi daudzkārt ir apdarīti, jākeras pie diķsaimniecības. No lielā vasaras diķa, kurš nav pārāk dziļš, tiek nolaists ūdens un zivis pārvestas uz dziļāku ziemas diķi. Vēlāk, kad iestāsies ziema, darbs atkal gaida mežā.

Ilmārs Rosickis,

MKPC Zemgales nodaļas
mežsaimniecības konsultants

(Turpināts no 4. lpp.)

Guntis ierosina, ka tagad jāorganizē brauciens uz "Bajāriem", kad kopā ar citiem meža īpašniekiem piektdienas vakarē atgriezāties no apmācībām "Kalna Gaviešos". Viņš saka: "Ļoti gribētos redzēt, kā saimnieko Liepājas pusē".

Guntis Grīnšteins ne tikai mācās un krāj jaunas zināšanas, bet labprāt dalās iegūtajās atziņās ar citiem meža īpašniekiem. Meža konsultāciju centra (MKPC) rīkotajā seminārā viņš ar lepnumu stāsta par paveikto un stāstījumu ilustrē ar albumā rūpīgi sakārtotiem attēliem, izvietotas arī norādes uz objektiem. Kādā izcirtumā klātesošajiem bija iespēja pavērot, kā tiek sagatavota augsne, lai veicinātu

dabisko meža atjaunošanos, izmantojot krūmgriezi, kuram pievienota augsnes frēze. Klātesošie pārsteigti vēro, kā tiek nostiepta aukla ar vienmērīgi iesietiem mezgliem, lai laukumiņu izvietojušos rindā būtu vienmērīgs. Tas atvieglos kopšanu no aizzēluma. "Būs interesanti vērot, kā izveidotajos laukumiņos pēc gada vai diviem parādīsies jaunie priedes sējēniši," piebilst Guntis Grīnšteins. Rūpes un gādība ir jaušamas viņa balsī, cieņa un mīlestība pret sev uzticēto dabasmātes vērtīgo dāvanu – mežu, kurā ik uz soļa ir dzīvība.

Ginta Ābeltiņa,

MKPC Ziemeļaustrumu
nodaļas vadītāja vietniece

Jautājums

Kādam nolūkam Guntis Grīnšteins lieto attēlā redzamos, speciāli izveidotos stumbriņus?

Atbildes sūtīt uz e – pastu: ciekurs@mkpc.lkk.lv.
Pirmās pareizās atbildes autors saņems pārsteiguma balvu.

ATSKATS MEŽSAIMNIEKU PAGĀTNĒ

Piecus mēnešus Madonas muzejs apmeklētājiem piedāvāja izstādes par mežsaimniecību un Kalsnavas meža pētīšanas staciju. Tās atklājām pavasarī, Meža dienu laikā. Septembra vidū (kādreiz ap to laiku atzīmēja Meža darbinieku dienu) aicinājām interesentus uz lasījumiem par mežsaimniecības vēsturi. Gandrīz 70 klausītājiem uzstājās mežkopji, vēsturnieki no Rīgas, Smiltenes un arī Igaunijas, muzeju darbinieki no Valmieras un Madonas. Tēmu loks bija plašs, par katru no tām varētu runāt krietni ilgāk nekā atļāva paredzētais laiks. Dažas no tēmām: *Meži senajā Tālavā: mīti un vēsture, Zemnieki kok-*

materiālu sagatavošanas darbos pēc Otrā pasaules kara, Meža darbinieku diena – profesijas

svētki u. c. Dažus no priekšlasījumiem piedāvāsim arī Čiekura lasītājiem.

Madonieši saņēma arī papildinājumu izstādei. Meža vēsturnieku kopas dalībniece Aija Zviedre nodeva raukli, piebilstot, ka mūsdienās cērtamie meži iekopti ar šādiem rīkiem. Tāpat ieguvām Krievijas 1842. gada rīkojumu krājumu meža sardzes darbiniekiem un grāmatas par mežsaimniecību no Ķirbižu meža muzeja.

Augusta vētra postīja mežus Madonas apkārtnē, cieta arī bērzu audze līdzās muzejam un Madonas mežniecībai (abas iestādes ir tuvākie kaimiņi). Tāpēc pasākuma noslēgumā tika iestādīti daži jauni bērziņi.

Indulis Zvirgzdiņš,
Madonas novadpētniecības un mākslas muzeja vadošais pētnieks

Zemnieki kokmateriālu sagatavošanas darbos pēc Otrā pasaules kara

Sākot ar 1944./1945. gada ziemu, kad lielākajā daļā Latvijas bija atjaunota padomju okupācijas vara, zemnieki klausu kārtā tika iesaistīti meža darbos, lai atjaunotu karā izpostīto tautsaimniecību un nodrošinātu būvmateriālus komunisma jaunceltnēm. Ņemot vērā, ka daudzas lauku saimniecības bija cietušas karadarbības rezultātā, pildīja obligātās lauksaimniecības nodevas, maksāja nodokļus (dažkārt nesamērīgi augstus), piespiedu mobilizācija meža darbiem bija vēl viens no represiju veidiem pret Latvijas zemniekiem.

Piespiedu mobilizācija meža darbiem

Latvijas K(b)P CK un LPSR TKP 1944. gada 9. oktobra lēmums Nr. 81 paredzēja, ka mobilizācijai pakļauti vīrieši no 16 līdz 55 gadu vecumam un sievietes no 18 līdz 45 gadu vecumam. Individuālie zemnieki noteiktās saistības pildīja līdz 1949. gadam (pēc tam meža normas turpināja pildīt kolhoznieki līdz 1955. gadam ieskaitot).

Katrai zemnieku saimniecībai, atkarībā no darbaspējīgo cilvēku skaita, bija noteikts meža materiālu izciršanas un izvešanas plāns. Lielākais darbu apjoms tika veikts rudens – ziemas sezonā, bet ciršanas un kokmateriālu izvešanas darbi pēc plāna risinājās arī vasarā. Saistības bija jāizpilda neatkarīgi no laika apstākļiem. Tāpēc nereti darbos iesaistīja arī skolēnus, kas nesa un bēra uz ceļiem sniegu, lai varētu pārvietoties kokvedēju ragavas. Kokmateriālu sagādes plāna neizpildīšana skaitījās liels noziegums pret valsti.

Zemniekus meža darbiem organizēja pagastu izpildkomitejas un vietējās partijas organizācijas ar ciemu desmitu pilnvaroto starpniecību, pēc kolhozu nodibināšanas – kolhozu valdes un ciemu padomes. Sagatavotos meža materiālus uzskaitīja mežsaimniecības darbinieki. Cirsmas atradās ap 20–50 un vairāk kilometru no dzīvesvietas. Zemnieki bija spiesti doties projām no savas saimniecības uz nedēļu vai ilgāk, ņemot līdzi izdzīvošanai un darbu veikšanai nepieciešamo (sev un zirgam).

Zemniekus meža darbiem organizēja pagastu izpildkomitejas un vietējās partijas organizācijas ar ciemu desmitu pilnvaroto starpniecību, pēc kolhozu nodibināšanas – kolhozu valdes un ciemu padomes. Sagatavotos meža materiālus uzskaitīja mežsaimniecības darbinieki. Cirsmas atradās ap 20–50 un vairāk kilometru no dzīvesvietas. Zemnieki bija spiesti doties projām no savas saimniecības uz nedēļu vai ilgāk, ņemot līdzi izdzīvošanai un darbu veikšanai nepieciešamo (sev un zirgam).

Kokmateriālu vedēji 1940. gadu 2. pusē

Katordznieka darbs bez atlaidēm

Kāds vīrs no bijušā Meirānu pagasta savās atmiņās raksta: “1949. gada 2. decembrī saņēmu saistību, ka man jāizcērt Gulbenes mežā 50 ciešmetri meža materiālu. Pie maniem toreizējiem apstākļiem tas bija katordznieka darbs. Jau nākošajā dienā, 3. decembrī, pie manis mājā ieradās 2 vīri uniformās, skubināja mani uz meža ciršanas darbiem un paziņoja, ka noteikti 4. decembrī man jānodas minētā darba gaitā. Pats toreiz šaubījos, vai tas būs iespējams: doties uz vairāk nekā 50 km tālo svešo Gulbenes mežu, sameklēt meža vidū būdu, meža cirtēju nometni un veikt noteiktās saistības. Sapa-

koju krietnu maisu ar pirmās nepieciešamības produktiem, dažiem traukiem, darbarīkiem, drēbēm un sakārtoju tā, ka var nest pār pleciem uz muguras. Un tā 4. decembra rītā devos savās trimdinieka gaitās. Vispirms vēl iegāju Meirānu izpildkomitejā, cerēju tur dabūt kādu žēlastību un izpalīdzību ar šķūtnieku. Pagasta partorgs manu lūgumu strupi noraidīja. Ar visu smagu paunu turpināju ceļu tālāk.”

Lai panāktu meža normu savlaicīgu vai paātrinātu (trīcīentempā) izpildi, izsludināja sociālistisko sacensību: par godu vēlēšanām, Staļina Konstitūcijas dienai, PSKP un LKP kongresiem vai apņemšanos izpildīt piecgadi 4 gadus.

(Turpinājums no 7. lpp.)

(Turpināts no 6. lpp.)

Uz cirmsmām sūtīja aģitatorus, kuri informēja par politiskajiem notikumiem pasaulē un stāstīja par PSRS lielajiem sasniegumiem. Kā ietekmīgs ražības celšanas līdzeklis tika vērtēti un vietas cirmsmās izdotie “zibeņi un cīņas lapiņas”, pagastu izpildkomitejās – sienas avīzes ar labāko mežstrādnieku vārdiem.

Prēmijas un samaksa

Nemot vērā sociālistiskās sacensības rezultātus, Latvijas PSR Ministru Padome un Kompartijas centrālā komiteja piešķīra prēmijas. Piemēram, par 1948. gada 4. ceturksņa meža darbu izpildi ciršanā un vešanā III prēmiju piešķīra Ļaudonas pagastam. Tālāk lemj aprīnča izpildkomiteja un partijas komiteja: Par teicamu mežmateriālu sagādes darba veikšanu izsniedz medību bises Ļaudonas pagasta izpildu komitejas priekšsēdētājam Beļusovam un Ļaudonas pagasta partorgam Mačam, bet pārējās prēmijas – 2 radioaparātus un 2 patafonus – ar Ļaudonas pagasta DDP izpildkomitejas lēmumu piešķirt labākajai ciema padomei, kolhozam un aktīvam, kas sasnieguši labākos rezultātus sociālistiskajā sacensībā. Kalšnavas pagastā par pareizu darbu organizēšanu un vadīšanu

aprīnča izpildkomiteja apbalvo partorgu un komsorgu, izsniedzot katram uzvalku.

Atlīdzību par darbu rēķināja pēc noteiktiem priekšrakstiem. Par meža materiālu izvešanas dienas normu kokmateriālu vedējam un zirgam bija atsevišķa samaksa. Pēc paredzētās normas izpildes klausīnieki saņēma izziņu, kas deva tiesības iegādāties rūpniecības preces 10% algas apmērā.

Katrs pilsonis reizē ar saistību rakstu saņēma arī brīdinājumu, kāds sods draud, ja nepildīs rīkojumu. Lai tiktu galā ar paredzēto saistību pildīšanu, zemnieki bija spiesti ņemt izpalīgus, kuriem maksāja par padarīto. Pie izdevības no mežu brāķeriem, pieņēmējiem vai pārziņiem tika iepirkti fiktīvi normas apliecinājumi par izpildi.

Par normu neizpildi – sankcijas

Ja klausības netika izpildītas noteiktajā laikā, zemniekam aprēķināja soda naudu. Naudas summa bija jāiemaksā Valsts bankā 10 dienu laikā plus vēl jāizpilda paredzētā meža norma. Ja tas netika izdarīts, lietu nodeva Tautas tiesai. Lietas nonāca arī līdz reālai apcietināšanai. Tā par atteikšanos no meža darbu pildīšanas Grostonas pagasta pilsoni Rasmu Zīli tiesa 1946. gada februārī sodīja ar brīvības atņemšanu uz 1 ga-

Meirānieši kokmateriālu sagatavošanas darbos

du. No darba atbrīvoja pagastu izpildkomiteju priekšsēdētājus, kas netika galā ar klausīnieku organizēšanu.

Par to, ka saistības neatbilda cilvēku iespējām, liecina arī atsaucē “Madonas Arājā” 1947. gada 5. martā: “No vajadzīgā meža strādnieku skaita, kam izsniegti saistību raksti, darbā neiziet ne desmitā daļa.” Tā no Sarkanu pagasta mežā dienā jāstrādā 210 strādniekiem, bet darbā iziet caurmērā tikai ap 20, no Lubānas pagasta jāstrādā 500 cirtējiem un 500 vedējiem, strādā tikai 30 cirtēji un 30 vedēji. Praulienas pagastā bija 100 tādu zemnieku, kas saņēmuši meža darbu saistību rakstus jau pirms 3 mēnešiem, bet vēl līdz šim laikam nav uzsākuši uzlikto kokmateriālu sagatavošanas un izvešanas darbu izpildi”.

Pārmērīgi lielās meža normas, skarbie sadzīves apstākļi, pārtikas nepietiekamība spieda zemniekus meklēt dažādus ceļus, kā neļauties šai smagajai nastai. Vieni atteicās saņemt saistības rakstus, citi mainīja dzīvesvietu, vēl citi kļuva par strādniekiem, kas nebija pakļauti meža normām.

Piespiedu darbs smagos apstākļos par niecīgu atalgojumu, tālu no dzīvesvietas, stingrā uzraudzībā – tāds varētu būt skaidrojums jēdzienam “pēckara meža normas”.

Brigita Balode,

Madonas novadpētniecības un mākslas muzejs

Attēli no Madonas novadpētniecības un mākslas muzeja krājuma.

PIEMIŅAS AKMENS JĀNIM BROKAM

Tikko apritējusi *Dr. Silv. Jāņa Aldoņa Broka* (16.09.1928.-18.03.2007.) 82. dzimšanas diena un trešais gads, kopš viņa vairs nav mūsu vidū. Meža pētišanas stacijā “Kalsnava” uzstādīts piemiņas akmens, mežkopja un zinātnieka izcilā darba piemiņai – iepretī lielākajam ilggadēja darba rezultātam – ietvarstādu “Brika” pirmajam stādījumam.

No 1957. gada, kopš atgriezies no izsūtījuma Sibīrijā, Jānis Broks strādā par vadītāju Kalsnavā dendrofizioloģijas laboratorijā. Šajā laikā aizstāvējis zinātņu kandidāta disertāciju

par mainīgas temperatūras ietekmi uz koku sugu sēklu dīdžību un sējeņu salciētību. Lielu darbu ieguldījis Latvijā oriģinālo ietvarstādu “Brika” ražotnes izveidē, izaudzēšanas un stādīšanas bioloģiskā pamatojuma izstrādāšanā. Uzrakstī-

jis vairāk nekā 50 zinātnisku un populārzinātnisku publikāciju, nozīmīgu pētījumu rezultātus apkopojis monogrāfijā “Priedes un egles ietvarstādu “Brika” ražošanas tehnoloģiskais pamatojums” (1979). Atlikušo mūža daļu no 1977. gada Jānis strādā Salaspilī, LVMI “Silava” par meža atjaunošanas laboratorijas vadītāju, tiek risinātas problēmas par ietvarstādu barošanās režīmu, lai izveidotu optimālu kūdras substrātu, kā arī barības vielu dinamiku ietvarstādu pieaudzēšanas periodā.

Pēdējais viņa ievērojamākais darbs ir “Meža Enciklopēdi-

ja” (2003), kuras otrais sējums ir sagatavots iespiešanai, bet diemžēl vēl līdz šim nav nonācis pie lasītājiem. Esam pārliecināti, ka šo darbu kopīgiem spēkiem novadīsim līdz visiem vajadzīgajam rezultātam. Tajā būs apkopotas zināšanas par kokapstrādi, koksnes produkciju, meža ekonomiku un meža sistēmas organizāciju Latvijas Republikā.

Lielā meža zinātnieku daļa mūsu valstī un pasaulē, kā arī praktiķi un mednieki mūžam atcerēsies un pieminēs Jāni Broku kā ievērojamu savas nozares speciālistu un vienkārši – labu, sirsniņu cilvēku.

Tuvākie bijušie kolēģi

Baltijas mežkopji šogad tikās Narvā

Šogad no 9. līdz 10. septembrim jau divdesmito reizi kopā pulcējās Baltijas meža darbinieki, lai diskutētu par meža apsaimniekošanā svarīgiem jautājumiem un apmainītos ar jaunāko informāciju par notikumiem un procesiem meža nozarē kopumā.

Konference notika Igaunijas ziemeļos, Narva–Joesuu. Diskusiju temats “Meža infrastruktūra un tās ietekme uz mežsaimniecību un vidi”. Latviju konferencē pārstāvēja 19 dalībnieki (no AS “Latvijas valsts meži”, Valsts meža dienesta, AS “Latvijas Finieris”, SIA “Rīgas meži”, Vides un zemkopības ministrijas). Par meža infrastruktūras objektu (ceļu un meliorācijas sistēmu) būvniecības un rekonstrukcijas darbu apjomu, problēmām un nākotnes iecerēm Latvijā stāstīja AS LVM pārstāvis Mārtiņš Gūtmanis, bet Mārcis Saklaurs no Vides ministrijas runāja par zaļo domāšanu infrastruktūras plānošanā. Tits Timbergs no Igaunijas valsts mežu apsaimniekošanas centra

Latvijas delegācija Baltijas meža darbinieku konferencē

Foto: S. Upenieks

Meža ceļš Igaunijas valsts mežos

Foto: J. Bunķis

stāstīja par uzņēmuma pieredzi, infrastruktūras veidošanas darbu apjomu un pasākumu sabalansēšanu ar FSC sertifikāta nosacījumiem, par ko detalizētāk pieredzē dalījās Igaunijas dabas fonda pārstāvis. Lietuvas prezentācijās lielākā uzmanība bija pievērsta zinātnisko pētījumu rezultātiem, kas iegūti, pētot procesus nosusinātajos mežos.

Konferences dalībnieki apmeklēja vairākus rekonstruētus ceļus valsts mežos un pārrunāja lietotās tehnoloģijas. Konferencē ietvaros bija iespējams apmeklēt arī Narvas pili un dabā novērtēt cietokšņa ainavu, kas iemūžināta uz Igaunijas 5 kronu naudas zīmes. Narvas reģionā gan pagātnes, gan mūsdienu ekonomikā liela nozīme ir degakmens ieguvei, tāpēc ekskursijā bija ietverts arī degakmens pazemes raktuvju apmeklējums, iepazīstoties ar dažādām ieguves tehnoloģijām.

Nākamgad Baltijas meža darbinieku konference notiks Lietuvā.

Sandra Ikauniece,
VMD Meža un
vides aizsardzības
daļas vecākā referente

MEŽA INTELIĢENCES TAKA DARBOJAS

Mežu īpašnieku biedrība (MĪB) “Mētra” dibināta 2004. gada 14. jūlijā, lai apvienotu Bauskas rajona meža īpašniekus, veicinātu Eiropas savienības un Latvijas mežu politikas principu ievērošanu un atbilstošu apsaimniekošanu. 2006. gadā MĪB “Mētra” piedalījās LEADER projektā, iekārtojot telpas un iegādājoties biroja tehniku, pārnēsājamo datoru ar meža apsaimniekošanu saistītu

datorprogrammu un specifiskus mežsaimniecības instrumentus.

Biedrība, izvērtējot savas iespējas un aptaujājot privāto mežu īpašniekus, Zemgales virsmežniecības Bauskas mežniecības un LLKC Bauskas biroja darbiniekus, secināja, ka Bauskas rajonā nav meža mācību un dabas takas meža īpašnieku, skolu jaunatnes un dabas mīļotāju – ekotūristu apmācībai. Lai sekmētu dabas vērtību saglabā-

šanos un mežus apsaimniekotu pēc ilgtspējīgas mežsaimniecības pamatprincipiem, par pamatu ņemot normatīvos aktus, dabas prasības meža apsaimniekošanā, un to visu popularizētu gan privāto mežu īpašnieku, gan nākamo meža mantinieku – skolēnu vidū, 2007. gadā LEADER+ projekta ietvaros izveidoja “Meža inteliģences taku”.

Biedrība projekta īstenošanā piesaistīja zemnieku saimniecības “Rūjas”, “Dārzi” un VAS “Latvijas Valsts meži” teritorijas, kas atrodas automaģistrāles A-7 tuvumā (7 km no maģistrāles), 14 km no Bauskas un 8 km no Iecavas.

Šeit sastopams daudzveidīgs dabas mācību materiāls: meža pāreja purvā, dažādas sūnu un ķērpju sugas, purva grīšļu, dzērvenāju, brūklenāju, mellenāju, zilenāju audzes, lācenes, dažādas sēnes. Ir arī akacis. Z/s “Rūjas” teritorijā ierikoja parauglauku-

mus meža novērtēšanai sanitārajās cirtēs un kopšanas cirtēs, cirsmu fonda sagatavošanai galvenajai cirtei, priežu un egļu stādījumu kopšanai, egļu jaunaudzes kopšanai, kā arī mācību nojumi, ugunsкура vietu un soliņus atpūtai, tualeti, atjaunoja teritorijā esošo meža dzīvnieku barotavu. Taka piemērota izmantošanai jebkurā gadalaikā.

Skolu jaunatnei ir lieliska iespēja takā iepazīt mežu visā tā daudzveidībā, rīkot putnu un meža dienas, dažādas izzinošas nodarbības, spēles. Dabas taku var apmeklēt, izvēloties divus garumus – 3,23 km un 5,78 km. Takā redzamajos objektos katram ir iespēja iepazīt mežu bioloģisko vērtību (augu un dzīvnieku daudzveidību), ekonomisko vērtību (koksnes resursi, to izmantošana, meža atjaunošana), estētisko vērtību (meža ainava, īpatnēji koki, dabas veidojumi).

Interesentus ar taku iepazīstinās Viesturs Kronbergs – telefonā 29484479.

Par ēdamiem un indīgiem meža nekoksnes resursiem

Klingērenes, karotes sīkstenes, spīgulītes, sārmainās sēnītiņas, ausenes, briežtrifeles, piparu sviestbekas, krokainos rumpučus, ozolu lācišus, lipīgās skriminalenes, sarkstošās mušmires – šīs un simtiem citu biežāk un retāk sastopamu sēņu 28. augustā varēja aplūkot Madonas novada Vestienas pagastā – Meža konsultāciju pakalpojumu centra apmācību centrā “Pakalniēši”

Vispirms par tematu “Meža nekoksnes resursi un to iedalījums. Nekoksnes resursu ieguves normatīvi. Mežu klasifikācijas sistēmas – meža dažādības raksturošanai” seminārā uzstājās MKPC Madonas – Cēsu nodaļas vadītāja Mairita Bondare. Tā nonācām arī tiklīt, ka mežā līdztekus kokiem ir arī kas garšīgs – sēnes un ogas. Taču, lai sēņošana beigtos veiksmīgi, sēnes jāpazīst. Un te nu pie semināra dalībnieku izglītošanas ķērās Latvijas Dabas muzeja speciālistes. Par tematu “Sēnes, to nozīme dabā, un cilvēka dzīvē. Sēņu daudzveidība dažādās audzēs, augšanas apstākļos. Ēdamās un indīgās sēnes” stāstīja Botānikas nodaļas vadītāja Inita

Dānīle un Izglītības nodaļas vadītāja Diāna Meiere.

Seminārā bija pulcējušies trīs desmiti interesentu no Madonas, Ērgļiem, Praulienas, Rīgas, Daugavpils, Jēkabpils un citām vietām. Pēc teorētisko zinību apguves sestdienas rītā devāmies Ērgļu mežniecības teritorijas mežā ar uzdevumu vākt pilnīgi visas sēnes, ne tikai zināmās un ēdamās. Pēc sēņošanas kopīgiem spēkiem tika veidota sēņu izstāde, un noteiktas sēņu sugas. Ikdienas sēņotāja zināšanas šajā jomā bieži vien ir trūcīgas vai varbūt tradicionālas, pazīstot vien populārākās sēnes. Bet te atklājās tāda daudzveidība, krāšņums un interesanti nosaukumi!

Piektdienas vakarā pēc teorētiskās daļas bijām saņēmuši sēņu sarakstu ar vairāk nekā 170 sēnēm, no kurām atzīmējām tās sēnes, ko pazīstam. Savukārt sestdien sarakstā meklējām arī jauniepazītās sēnes, un nu jau varēja secināt, ka zināšanas ir kļuvušas krietni vien plašākas. Par apliecinājumu tam semināra noslēgumā dalībnieki saņēma sertifikātu “Meža nekoksnes resursu ap-

Foto: L. Ivanova

Sēņu atpazīšana un gatavošana izstādei

saimniekošana un ieguve”.

Par istu šovu izvērtās rudzupuķu sviestbekas gatavošana. Sēne sagriežot kļūst zila, bet cepot tā maina krāsu un izskatās gluži baudāma. Patiesību sakot – arī garšīga. Pēc garajām sēņu lasīšanas stundām kopīgi tika baudīta Mušmires kundzes (Māras Liepiņas) gatavotā zupa. Tā bija garda, un esam arī sveiki un veseli! Latvijā sēņošana ir populāra nodarbe, notiek pat sēņošanas čempionāti un nakts sēņošanas sacensības, bet ar sēnēm nav nekādi joki, un nepazīstamas sēnes ēst nedrīkst.

Laimdota Ivanova,
semināra dalībnice

Uzziņai:

Mikoloģija – zinātnes nozare, kas pēta sēnes.

Latvijas Mikologu biedrība dibināta 2002. gadā.

Latvijas Mikologu biedrība par “Gada sēni 2010” ir izvēlējusies zaraino dižadateni, kas atgādina koralli un aug uz trupošiem lapu koku stumbriem.

Pasaulē sēņu sugu skaits ir ap 70 000, Latvijā konstatētas vairāk nekā 4000 sēņu sugu.

Latvijā par ēdamām atzītas ap 300 sēņu, tradicionāli sēņotāji lasa 20–30 sugu pārstāves.

Skolēni “iedzīvina” Mežteku pili

Lai apgūtu meža zinības, septembra nogalē Jaunannas medību pili “Mežtekas”, kas vienlaikus ir arī LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centra apmācību centrs, pulcējās tuvāko skolu – Mārupes, Litenes, Jaunannas pamatskolu un Jaunannas pirmsskolas grupiņas skolēni, kopā ap 85.

Uz nodarbību “Rudens mežā” brīvā dabā, pils apkārtnē, aicināja Meža konsultāciju pakalpojumu centra darbinieki – meža gidi, kas sagaidīja skolēnu grupiņas īpaši sagatavotās darbnīcās “Ķērpji un sūnas”, Meža dzīvotspēja”, “Lapkritis”, “Radošā darbnīca” un “Medības”. Tajās skolēni varēja gan uzzināt daudz ko

Inese Mailite māca atpazīt kokus pēc lapām

jaunu, gan paši piedalīties ziņā un spēlēs, kā arī iejusties mednieka “ādā”, izšaujot mērķi ar gaisa šauteni, pils saimnieka Jura Gusta uzraudzībā. Patiesi jautra izvērtās skolēnu pārģērbšanās un fotografēšanās meža tēlu tērpos, kurus

bija atvedusi Inese Mailite no MKPC apmācību centra “Pakalniēši”. Laiks bija rudenīgs, toties pils – mājīgi silta: varēja labi sasildīties, kā arī noslēgumā nobaudīt siltu tēju un brīvā dabā ceptas pankūkas. Par to visu bija parūpējies pils

saimnieks Juris Gusts.

Lai gan bijām noguruši, bija prieks par zinātkāriem, dzīvespriecīgiem un smaidīgiem skolēniem, kā arī gandarījums par skolēnu un skolotāju atsauksmēm: “Pasākums interesants, aizraujošs, bērniem ļoti patika” (Litenes pamatskola); “Pasākums pārdomāts, jautrs, daudz jaunas informācijas” (Jaunannas pamatskola); “Bērni varēja papildināt un nostiprināt savas zināšanas veicot uzdevumus dažādās darbnīcās. Paldies! Labrāt piedalītos arī nākamgad” (Jaunannas pamatskolas 9. klase).

Pēc pasākuma jau kaldinājām jaunas idejas darbnīcām un nodarbībām.

Sarmīte Grundšteine,
MKPC Informācijas un apmācību daļas vadītāja

Ar ko mani pārsteidza akmeņu un mežu zeme – Zviedrija

Meža konsultāciju pakalpojumu centra sadarbības partneri SIA "Ruda" jūnija vidū uzaicināja mani pievienoties pieredzes apmaiņas braucienā uz Zviedriju, lai redzētu, kā BergvikSkog AS mežos notiek mežu apsaimniekošana. Tā bija nenovērtējama pieredze un vienlaicīgi iespēja salīdzināt Zviedrijas un Latvijas mežu apsaimniekošanu.

Brauciena mērķis bija BergvikSkog AS Latvijas personāla iepazīstināšana ar darba metodēm "mātes" uzņēmumā. 12 cilvēku grupa – 9 Latvijas puses darbinieki, divi zinātnieki no Latvijas Valsts mežzinātnes institūta "Silava" un es – apskatījām meža īpašumus, kuros apsaimniekošanu veic Stora Enso AS. Larss – Eriks Vigerts,

BergvikSkog AS galvenais meža speciālists, bija izveidojis programmu tā, lai izvēlētie objekti būtu Uplandes novadā (uz ziemeļiem no Upsalas un uz dienvidiem no Gāvles). Mežs un augsne šajā reģionā nedaudz izskatās pēc Latvijas.

Datubāzes reģistrs, tā uzturēšana un izmantošanas iespējas

Stora Enso AS tiem mežiem, kuros tiek veikta apsaimniekošana, izveidojis meža reģistra datu bāzi, kas vienlaikus tiek izmantota gan uzskaitē, gan plānošanai. Tika demonstrētas datu bāzes izmantošanas iespējas – pārdomāta, ekonomiski pamatota, dažbrīd pat skrupuloza plānošana un uzskaitē. Par katru nogabalu informācija gan attiecībā uz koku sugām – kopā un atsevišķi par katru nogabalu, gan iespējām no likumdošanas viedokļa, gan nosprausti firmas mērķiem un stratēģiju katrā nogabalā, kā arī uz iepriekšējo saimniecisko darbību. Nogabala attīstībai var izsekot no tā apmežošanas brīža. Datu bāzē ir arī informācija par to, kas un kad nogabalā veicis saimniecisko darbību –

stādīšanu, kopšanu, ciršanu u. c. Secinu, – ja datu bāzi uztur valsts, tā tomēr vairāk kalpo kā uzskaites līdzeklis no likumiskā viedokļa, savukārt uzņēmumā tā veidota, lai veiksmīgāk plānotu un apsaimniekotu mežu. Vērojot zviedru izveidoto meža reģistra datu bāzi, radās pārliecība, ka tā veidota kvalitatīvam darbam un plānošanai.

Meža īpašnieks meža dienestam iesniedz pieteikumu un aptuveno skici, ja ciršana paredzēta vairāk par 0,5 ha platībā. Ja no meža dienesta 60 dienu laikā netiek saņemts atteikums, tātad var cirst. Pēc 3 vai 5 gadiem, atkarībā no augsnes tipa, meža dienests pārbauda vai ir veikta meža atjaunošana.

Mani pārsteidza tas, ka Zviedrijā nav kvartālu un kvartālstīgu. Mežs tiek iedalīts tikai nogabalos, kas ir dažāda izmēra. Tos iespējams gan apvienot, gan sadalīt, raugoties, kā veiksmīgāk veikt plānošanu. Nogabala veidošanu nenosaka koku sugu vecuma atšķirības, bet saimnieciskais periods, kurā var veikt vienu saimniecisko darbību, piemēram, jaunaudžu kopšanu. Nogabals vidēji ir 8 ha platībā. 20. gs. 70. gados lielākie nogabali tika cirsti 150 ha platībā. Šodien lielākais nogabals ir 60 ha liels. Īpašnieki atzīst, ka 150 ha cirsmas bija pārāk lielas, jo lielie izcirtumi noteiktā vietā maina klimatu.

Lauksaimniecības zemes pirmreizēja apmežošana

Apskatījām vairākas platības, kur veikta lauksaimniecības zemes pirmreizēja apmežošana, stādot egli. Atšķirībā no Latvijas meža īpašniekiem zviedri apmežojusi savas lauksaimniecībā neizmantojās zemes nevis tāpēc, ka tam piešķirts atbalsts no ES struktūrfondiem, bet tāpēc, lai paaugstinātu zemes vērtību. Pirms stādīšanas visās platībās izmantota apstrāde ar ķīmikālijām, kas praktiski nodrošina platības neaizdelšanu pirmajos divos gados. Redzējām ļoti

veiksmīgas platības un arī tādās, kur darbs zināmu apstākļu, piemēram, pavasara salnu dēļ, veikts vairākas reizes. Bija patīkami dzirdēt, ka no Rēzeknes iepirkta vēlu plaukstošo egles klonu sēklas. Lauksaimniecības zemēs tiek stādīti tikai kailsakņu stādi, un stādīšanai izmanto divrindu stādīšanas mašīnu.

Augsnes gatavošana un meža atjaunošana

Bijām vairākās vietās, kur notiek augsnes gatavošana ar ekskavatoru. Šādu augsnes gatavošanas veidu redzēju pirmo reizi, bet Stora Enso AS augsni šādi gatavo jau vairāk nekā 25

Foto: K. Blūms

Augsnes gatavošanai Zviedrijā izmanto ekskavatoru

gados. Ekskavators ar kausu pabīda nost akmeņus, ieģrābj kausā augsni un, griežoties ap savu asi, izber 4–5 kaudzītes – stādu stādīšanas vietas. Pēc tam akmeņi tiek sastumti atpakaļ nelielajā bedrē. Tiek sagatavotas 2,2 – 2,4 tūkstoši stādvieta uz 1 ha. Tajās tiek stādīti viengadīgi vai pusotru gadu veci egļu ietarstādi. Pirms stādīšanas visi stādīni tiek apstrādāti ar ķīmikālijām, jo smecernieki dzīvo arī zviedru izcirtumos. No ska-

ta liekas, ka izcirtums ir vieni vienīgi akmeņi – lielāki un mazāki, bet, pavērojot zemsedzi, jāteic, ka tur aug viss – meža zemenes, zaķskābenes, ogulāji, kas norāda, ka augsne diezgan auglīga. Pateicoties nelielajam aizzēlumam, izcirtumos pēc meža stādīšanas netiek tērēts ne laiks, ne līdzekļi stādījumu agrotehniskajai kopšanai, jo tas nav nepieciešams ne priežu, ne egļu stādījumos. No redzētā radās iespaids, ka ļoti daudz tiek stādīta egle, arī tādās vietās, kur pirms tam ļoti veiksmīgi augusi priede, jo egli mazāk bojā pārnadži. Apbrīnojami, ka egle spēj augt tik akmeņainās vietās!

Positīvi vērtēju faktu, ka augsnes gatavošana ar ekskavatoru tiek apvienota ar veco novadgrāvju uzturēšanu. Skatījos, cik filigrāni ekskavators strādā un domāju – mums arī tā vajadzētu.

Vienā no trīs BergvikSkog AS kokaudzētāvām – Nāsas kokaudzētāvā (Bergvik Skog AB) audzē gan egles, gan priedes stādus. Mums tika izrādīta visa audzēšanas tehnoloģija. Kopā trijās kokaudzētāvās BergvikSkog AS gadā izaudzē un realizē 55 miljonus stādu – 70% egli un 30% priedi. Audzēšanas techno-

loģijas mums jaunums nebija, bet stādu pakošana, glabāšana un transportēšana uz izcirtumu gan.

Jaunaudžu kopšana un igauņi

Kaimiņzemes Igaunijas puišus – līgumstrādniekus satikām jaunaudžu kopšanā.

Igauņi palīdzējuši sakopt 2005. gada vētrās cietušos mežus un kopš tā laika strādā Zviedrijā.

(Turpinājums 11. lpp.)

- BergvikSkog AS ir viens no lielākajiem privāto mežu īpašniekiem Zviedrijā
- 2,5 milj. ha meža, t.sk. 1,9 milj. ha produktīvais jeb saimnieciskais mežs
- gadā tiek izstrādāti 6,8 milj. m³ koksnes
- Latvijā BergvikSkog AS pieder vairāk nekā 40 tūkst. ha meža. Tos apsaimnieko SIA "Ruda", SIA "Fragaria" un SIA "Myrtillus" ar biroju Kuldīgā

Cena par 1 ha jaunaudžu kopšanu ir ap Ls 200. Tāpēc gan igauņi, gan latvieši labprāt piepelnās meža darbos Skandināvijā. Kopjot tiek ievērots princips, ka skuju koku audzēs tiek saglabāti 5% lapu koku piemistrojuma. Dīvaini likās, ka igauņu puiši ar krūmgriežiem jaunaudzē strādā, benzīnkanniņu turot uz muguras. Strādnieki skaidroja, ka tā darot, lai neesot jākavē laiks degvielas uzpildīšanai. Larsam-Georgam Hedlundam jeb vienkārši Džordžam, latviešu mežsaimniekiem zināmajam kolēģim no Zviedrijas, pat radās salīdzinājums, kā var atpazīt igauņu puišus: strādniekam benzīna kanniņa uz muguras! Kā var pazīt, ka tas ir latviešu puišs? Mežā strādājot, tam galvā nav ķiveres! Jautājums – kas labāk?

Krājas kopšanas cirte

Zviedrijā mežizstrāde 97% tiek veikta ar harvesteru. Tikai 3% gadījumu tehnika nespēj veikt mežizstrādi, un tiek izmantoti cilvēkresursi. Ļoti interesants šķita veids, kā platība

tiek novērtēta un sagatavota harvestera darbam. Piemēram, bijām 150 ha lielā cīsmā, kur 13–14 m augstiem kokiem paredzēta pirmā krājas kopšanas cirte. Cīsmā izveidoti 3 pa-

Foto: J. Veldre

BergvikSkog AS Latvijas personāls un sadarbības partneri

rauglūkumi, kuros tiek aprēķināts, kas ir izdevīgāk – uzreiz sākt strādāt ar harvesteru vai vispirms novākt tos kokus, kas ir līdz 8 cm diametrā, tādā veidā atvieglojot harvestera darbu. Platībā jau strādāja kaimiņvalsts puiši, kas daļā platības izzāģēja un turpat cīsmā atstāja izklaidus tievo dimensiju

kokus. Vienā no parauglūkumiem pieņemts lēmums tievos kokus neizcirst, bet uzreiz ļaut strādāt harvesteram. Savukārt trešajā parauglūkumā ekonomiski izvērtēts, ka vienādas izmaksas ir gan tievās dimensijas koku izzāģēšanai, gan harvestera darbam. Tāpēc nolemts vispirms izzāģēt tievos kociņus. Pirms katra darba uzsākšanas ļoti rūpīgi tiek veikta plānošana un katra saimnieciskā darbība

tiek ekonomiski izvērtēta. Starp līgumstrādniekiem un firmu ļoti augsts uzticēšanas princips – platības noteikšana notiek aptuveni, pēc acumēra, savstarpēji vienojoties.

Pārsteigumi

Veicot mežizstrādi mazliet netipisks sākumā likās ekolo-

ģisko koku atstāšanas princips. Uz 1 ha tiek atstāti 10 ekoloģiskie koki, bet daži no tiem tiek nozāģēti 3–4 m augstumā. Akmeņains izcirtums, atstāti pāris nozāģētie koku stumbri, tāds pamestības skats. Bet, ieskatoties vērīgāk, var manīt, ka putniem tūri labi patīk uz šiem nozāģētajiem stumbriem nolaieties.

Zviedrijas meža īpašniekiem iespēja saņemt ES atbalstu meža apsaimniekošanā ir par lapu koku, piemēram, ozola, dižskābarža ieaudzēšanu, atjaunojot izcirtumus, un izglītībai – mācībām par meža apsaimniekošanu un kvalifikācijas celšanas kursiem.

Dažās dienās iepazīnos ar ļoti intensīvu, ekonomiski pamatotu meža apsaimniekošanu. Mana vislielākā pateicība BergvikSkog AS un Stora Enso AS, Džordžam un Kārlim Blūmam personīgi par sagatavoto piesātināto programmu, jaunām atklāsmēm un, galvenais, par iespēju to visu redzēt un jaunieģūtajiem kontaktiem. Viss redzētais mūs tikai pilnveido un bagātina.

Vēlot veiksmi meža apsaimniekošanā Latvijā
Sigita Vaivade,
 MKPC Ziemeļkurzemes
 vadītāja

Mazapjoma mežsaimniecība pasaulē

Konsultāciju servisa nodrošināšana meža īpašniekiem ir viena no pasaules valstu prioritātēm. Par to liecināja arī starptautiskā konference Slovēnijā ar vairāk nekā 100 dalībniekiem no 25 pasaules valstīm.

Slovēnijā 75% mežu pieder privātajiem mežu īpašniekiem, meža īpašnieku skaits sasniedz 318 000, vidējā īpašumu platība – 2,6 ha. Visai detalizēta informācija iegūta no īpašumu un īpašnieku datu bāzes. Tomēr, lai datus varētu izmantot valsts ekonomikas un politikas plānošanā, nepieciešams iekļaut informāciju par infrastruktūru, kā arī attālumu līdz meža īpašumam. Privātā meža sektora

attīstības veicināšanai valstī izstrādāta speciāla apmācību programma, kas sekmē zināšanu nodošanu no viena meža īpašnieka citiem meža īpašniekiem un paaugstina mežsaimnieciskās aktivitātes reģionos.

Pētījumi par konsultāciju servisa organizāciju

Pie atziņas, ka tradicionālā apmācība (zināšanas no profesionāla tiek nodotas vienam meža īpašniekam) vairs nav efektīva, nonāca ASV pētnieki. Aizvien lielāku lomu informācijas apritē iegūst aktīvie meža īpašnieki, kas tiek uzskatīti par vietējām autoritātēm.

(Turpinājums 16. lpp.)

Foto: L. Vilkriste

Slovēnijā meža dienesta semināri meža īpašniekiem ir atraktīvi un uzskatāmi

DRAUGOS AR MELIORĀCIJU

Nesen mežinieki un citi interesenti varēja iepazīties ar Gunāra Klapara grāmatu "Mežu meliorācija Latvijā", kura manās rokās nonāca pirms apmācību rīkošanas par tematu "Meža infrastruktūras uzturēšana, pieejamās atbalsta iespējas". Mani fascinēja jau grāmatas ievadvārds: "Ne katram dota privilēģija – visu mūžu atrasties mežā vai būt saistībā ar to. Man tāda bija, un par to patiens prieks. Mūžīga sanatorija vienmēr un visur. Mežā nav tādu nelietību, kādas valda sabiedrībā, it īpaši pilsētās. Mežā viss ir tīrs un patiens. Slapju mežu var salīdzināt ar slimu cilvēku, un grāvji tajā ir identiski tīriem asinsvadiem."

Pēc Latvijas brīvvalsts un zemes īpašumu atjaunošanas zemes īpašniekiem bez maksas tika nodotas arī meliorācijas sistēmas, nosakot tiesisku atbildību par to ekspluatāciju un uzturēšanu. Meliorācijas sistēmas ir novecojušas, jo tās būvētas pirms 20–30 gadiem. Kopš deviņdesmito gadu sākuma jaunu meliorācijas sistēmu veidošana nenotiek vispār vai arī, ja notiek, tad ļoti niecīgos apmēros. Pastāv tikai sistēmu uzturēšana, rekonstrukcija un renovācija.

Meliorācijas sistēmas bojā savlaicīga nekopšana, koku, krūmu un nezāļu saknes, ar kurām aizaug sistēmas, patvaļīga būvniecība (grāvji tiek aizbērti pēc pašu zemes īpašnieku ieskatiem un izpratnes) un bebbri, kas meliorācijas ūdensnotekas veido aizsprostus. Daži kolēģi uzjautrināti stāsta, ka varot rīkot seminārus un apmācības par jebkuru tematu, bet līdz bebbriem nonākot tik un tā...

Kompetences

Saskaņā ar "Meliorācijas likumu" meliorācijas sistēmas iedalās šādi:

- valsts meliorācijas sistēma – valstij piederošas polderu sūkņu stacijas un inženierbūves;
- valsts nozīmes meliorācijas sistēma – valsts nozīmes upes, strauti, ko nosaka ŪSIK (ūdens saimniecisko iecirkņu klasifikators) kods, vairāksaimniecību novadgrāvji. Ekspluatāciju un uzturēšanu nodrošina valsts;

- pašvaldības meliorācijas sistēma – pašvaldībai piederoša meliorācijas sistēma, kuras ekspluatāciju un uzturēšanu nodrošina pašvaldība;

- koplietošanas meliorācijas sistēma – meliorācijas sistēma, kas regulē ūdens režīmu divos vai vairākos zemes īpašumos;

- viena īpašuma meliorācijas sistēma – meliorācijas sistēma, kas regulē ūdens režīmu vienā zemes īpašumā.

Valsts meliorācijas sistēmu un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu ekspluatāciju un uzturēšanu nodrošina valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību (VSIA) "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi", bet meliorācijas nozares kontroles un uzraudzības funkciju veic Lauku atbalsta dienests.

Meliorācijas sistēmu būvniecībai, rekonstrukcijai (izņemot vienkāršotu rekonstrukciju un vienkāršotu renovāciju), kā arī derīgo izrakteņu ieguvei un meža ieaudzēšanai meliorētajā z-

Mežu meliorācija paaugstina audzes produktivitāti

mē, nepieciešami VSIA "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi" izdotie tehniskie noteikumi. Tehnisko noteikumu saņemšanai jāiesniedz:

- pieteikums ar ieceres pamatojumu un izskaidrojumu;
- plāns ar paredzētā pasākuma atrašanās vietu M:10 000 vai augstākas noteiktības mērogā.

VSIA "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi" iesniedz vai papildina meliorētās zemes un meliorācijas sistēmas uzskaites dokumentu – zemes īpašuma meliorācijas pasi. Zemes īpašnieks mēneša laikā pēc pārmaiņām meliorācijas sistēmā rakstveidā informē VSIA "Zem-

kopības ministrijas nekustamie īpašumi" par pārmaiņām meliorācijas sistēmā savā īpašumā.

Kas jāievēro zemes īpašniekam?

Uz zemes īpašnieku un nomnieku attiecas 2010. gada 3. augusta MK noteikumi Nr. 714 "Meliorācijas sistēmas ekspluatācijas un uzturēšanas noteikumi". Tie nosaka prasības, kas zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam jāievēro meliorācijas sistēmas izmantošanā, kopšanā un saglabāšanā. Zemes īpašnieks vai tiesiskais valdītājs nodrošina meliorācijas sistēmas kopšanu un saglabāšanu tā, lai nepieļautu meliorētās zemes vai tai pieguļošās teritorijas degradāciju, ievēro noteiktos ierobežojumus aizsargjoslās ap meliorācijas būvēm un ierīcēm un veic meliorācijas sistēmas kopšanas darbus, piemēram, novāc kokus, koku un krūmu atvases, kas traucē ūdens plūsmu gultnē vai meliorācijas sistēmas uzturēšanas, renovācijas vai rekonstrukcijas būvdarbus, izvāc grunts ieskaļojumus, sadzīves atkritumus un

ņemšana notiek kārtās. Šoruden izsludināšot trešo kārtu. Lai startētu šinī aktivitātē, pretendenta īpašumā vai tiesiskajā valdījumā ir jābūt Meliorācijas kadastrā reģistrētai rekonstruējamai vai renovējamai meliorācijas sistēmai. Meliorācijas sistēmai jābūt vecākai par 25 gadiem vai grāvju piesērējumam vismaz 30%.

Nākamais svarīgais moments ir – **tehniskais projekts**. Projekta risinājumiem jāatbilst Latvijas būvnormatīviem, Zemkopības ministrijas apstiprinātiem nozares standartiem, tehniskajiem noteikumiem, kā arī citu normatīvo aktu prasībām. Ļoti svarīgs nosacījums ir **brīvie finansiālie līdzekļi** darbu veikšanai. Novadgrāvju ierīkošanas 1 m³ maksimālā cena ir Ls 6, darbu apjomos ietverot apauguma novākšanu no grāvju trases, izrakto zemju rakšanu un izlīdzināšanu, virszemes ūdens noteces regulēšanu. Faktiskās darbu izmaksas nosaka izsole. Atkarībā no darbu apstākļiem 1m³ izmaksas, ietverot visu darbu kompleksu, varētu būt: 2,3–3,8 Ls/m³. Tehnisko projektu izstrādā sertificēts projektētājs.

Uz atbalstu var pretendēt meža īpašnieks kā fiziska persona vai sadarbībā ar AS "Latvijas Valsts meži" kopprojektā. Realizējot kopprojektu, ir vairākas priekšrocības:

- projekta iesniegumu sagatavo un iesniedz LAD vadošais partneris;
- pie vērtēšanas kopprojektam piešķir 20 punktu;
- projekta administrēšanu veic vadošais partneris;
- kopprojekta līgumā atrunā maksāšanas kārtību.

AS "Latvijas Valsts meži" ir zināma pieredze ES līdzekļu apgušanā. Pilnībā realizēts viens meliorācijas sistēmu rekonstrukcijas projekts (1. kārtā), piešķirts finansējums un noslēgti uzņēmuma līgumi par tehniskā projekta izstrādi trim kopprojektiem (2. kārtā), kā arī tiek gatavoti materiāli diviem kopprojektu iesniegumiem trešajā kārtā.

Paldies raksta sagatavošanā Raineldai Pastarei, sertificētai projektētājai.

Astrīda Rudzīte,

MKPC Dienvidlatgales nodaļas mežsaimniecības konsultante

JAUNO STĀDĪJUMU AIZSARDZĪBA AR REPELENTU CERVACOL®EXTRA

Meža īpašniekus, kas šogad vai iepriekšējos gados veikuši izcirtumu atjaunošanu vai lauksaimniecībā neizmantoto zemi apmežošanu platībās ar lielu dzīvnieku blīvumu, ieinteresējusi jauno stādījumu aizsardzība pret pārnadžu bojājumiem ar repelentu **CERVACOL®EXTRA**. Atbildes uz biežāk uzdotajiem jautājumiem.

Kādos gadījumos lieto CERVACOL®EXTRA?

Šo repelentu izmanto skuju vai lapu koku jauno stādījumu aizsardzībai pret pārnadžu postījumiem. Repelenta galvenais uzdevums ir pasargāt no apkāšanos kociņu **galotnes dzinumu**. Parasti ar šo repelentu aizsargā tos kociņus, kuru augstums nepārsniedz 1,5 metrus.

Kā lietot stādījumu aizsarglīdzekli?

Pirmais nosacījums – lietot repelentu **CERVACOL®EXTRA** piemērotos laika apstākļos, jo tā sastāvā ir pasta ar dažāda raupjuma smiltis daļiņām. Kociņu smērēšanu nevar veikt, kamēr tie ir slapji vai apsaluši. Tādēļ jau no rīta jāskatās gaidāmie laika apstākļi par lietus iespējamību tuvāko stundu laikā. Smērēšanu veic rudenī pēc veģetācijas perioda beigām, kad gaisa temperatūra ir virs 0 grādiem.

Kad esam par to pārliecinājušies, dodamies uz apstrādājamo

platību. **CERVACOL®EXTRA** ir lietošanai gatava pasta. Darbs tiek veikts ar gumijas cimdiem. Kādā veidā pasta tiek nestā ir katra paša ziņā, vienam ērtāk iepildīt spainīti, cits ieliek kaklā karināmā somā utt. Nepieciešams apstrādāt jauno kociņa galotnes 5–10 cm no centrālā galotnes dzinuma, lielāks noklātais laukums nav nepieciešams, jo līdzeklis aizsardzības funkcijas rada ar krāsu, smaržu un garšu. Kociņu aizsardzība ar repelentu ir nodrošināta 98% gadījumu līdz nākošā veģetācijas perioda sākumam.

Kociņš no aizsardzības līdzekļa “atbrīvojas” augšanas gaitā, nākamā veģetācijas perioda beigās aizsardzības pasākumus atkārtoti. Pasākuma atkārtotības biežums atkarīgs no ikgadējā kociņu pieauguma un teritorijā sastopamajiem pārnadžiem. Kociņu aizsardzība vēlams nodrošināt līdz aptuveni 1–1,5 metru augstumam.

Vai ar CERVACOL®EXTRA var pasargāt arī jauno koku stumbrīņus no citiem savvaļas dzīvnieku postījumiem?

Pagaidām tas nav izmēģināts, bet var mēģināt apstrādāt, piemēram, jau lielākus egļu, apšu, augļu koku u. c. kociņu stumbrīņu graužamo zonu. Tas padarīs stumbrīņu raupjāku, panākot līdzīgu efektu kā sveķojot egles.

Ātraudzīgo apšu stādījumos aizsardzību nodrošina, apsmērējot to galotnes un sakņu kaklus ar aizsardzības līdzekli. Iepriekš jāatbrīvo sakņu kakli no zāles apauguma, lai pasargātu tos arī no pelņveidīgo graužēju bojājumiem.

Kur var iegādāties repelentu CERVACOL®EXTRA?

Par tā iegādi var interesēties LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrā (MKPC), iepriekš to pasūtot pa tālruni 63050477, mobilo tālruni 29164951 vai MKPC nodaļu birojā. MKPC piedāvā arī pakalpojumu – apstrādāt jaunaudzes ar iepriekš minēto repelentu.

Uldis Šēnbergs,

MKPC Dienvidkurzemes nodaļas vadītājs

Klāt rudens darbu laiks!

Valsti kārtējais pārmaiņu un izvēles laiks. Grūti visu saprast un izvērtēt, bet mēģināsim ieviest skaidrību un kārtību vismaz savos īpašumos, kur katrs esam saimnieks un īpašnieks.

Piedāvāju darbu uzskaitījumu, no kuriem katrs var izvērtēt veicamos:

- Gatavo augsni nākamā gada stādījumiem izcirtumos un lauksaimniecības zemēs. To var darīt līdz salam, pēc ticējumiem – labāk līdz Mārtiņiem un ieteicams vecā mēnesī, tad vēlēna labāk satrūd.

- Jāsteidzas kokaudzētavās pasūtīt stādus nākamajam gadam, jo daudzās kokaudzētavās tie jau būs aizrunāti un pavasarī paliksiet bez stādiem.

- Turpinās jaunaudžu kopšana. Aizzēlušās platībās labi redzamas jaunās eglītes un priedītes, kuras jāatbrīvo no zāles un nevēlamām lapu koku atvasēm. Par to var saņemt arī ES atbalstu.

- Atgādināšu, ka tiem, kas ir apmežojusi lauksaimniecībā neizmantojamo zemi, tagad ir pēdējais brīdis atbrīvot iestādītos mazos kociņus no zāles. Vislabāk to darīt, ar rokām applūkājot zāli un ar kājām to piemiņājot 50 cm rādiusā. Ja to neizdarīs, viss ieguldītais darbs un līdzekļi aizies nebūtībā – zāle un sniegs sakrītīs uz kociņiem, tie iznīks.

- Izplānojiet, kur savā mežā ziemā vēlēties cirst kokus galvenajā cirtē! Savlaicīgi, kamēr vēl nav sniega un sala, šos nogaļus iestīgojiet, uzmēriet un izgatavojiet cirstu skici!

- Pēc lapu nobiršanas ir vislabākais laiks robežzīmju (kupicu) un robežstīgu atjaunošanai. Ieteicams kupicu atzīmēt arī ar augstāku, ar krāsu iezīmētu mietiņu. Tas var ļoti noderēt un ietaupīt laiku, kad jāizmēra kāda platība vai jāveic kontrolmērījums.

- Sausā laikā veic jaunaudžu aizsardzību pret pārnadžu bojājumiem. Var izmantot 2 veidu repelentus – “*Plantskydd*”, kas izgatavots uz meža dzīvnieku asiņu bāzes, (izsmidzina uz jaunaudzes kociņiem), vai “*Cervacol Extra*”, kas satur kvarca smiltis (ar to apsmērē skuju kociņu galotnītes). Šis repelents der gan skuju koku jaunaudžu aizsardzībai, gan arī lapu kokiem.

- Aicinu izvērtēt meža īpašumu un nepieteikties uz kādu no ES atbalsta pasākumiem. Plašāk par to var izlasīt citās *Čiekura* sadaļās, MKPC mājas lapā www.mkpc.llkc.lv vai LAD mājas lapā www.lad.gov.lv

Novēlu visiem veiksmi rudens darbos un neskaidrību gadījumu nekautrēties un vērsties pēc padoma un palīdzības Meža konsultāciju pakalpojumu centra (MKPC) birojā, bet saistībā ar likuma normām – VMD mežniecībās (kontakti pieejami VMD mājas lapā www.vmd.gov.lv)

Astrīda Rudzīte,

MKPC Dienvidlatgales nodaļas mežsaimniecības konsultante

RUDENS VELTES JŪSU VESELĪBAI

Kad kokiem lapas jau gan-driz nobirušas un ievāktas ogas un pēdējās rudens sēnes ziemas krājumiem, vēl varam paspēt savākt kastaņu bumbulus un ozolu zīles. Kur tos varam izmantot?

Zirgkastaņi

Rudenī atrodot kastaņu, brīnus un apaļus, reizēm pat neapzināti ieliekam tos kabatās un nēsājam līdzī. Izrādās, ka tā darījuši arī mūsu senči.

Dziedniece Ilze Jansone uzskata, ka kastanis ir brīnumains augs. Tā augļi – kastaņi – ārstē gan ķīmiski, gan enerģētiski. Tādēļ viņa iesaka kastani vienkārši nēsāt līdzī kabatā vai gulēt uz kastaņu maisiņa. Kastanis atdod savu pozitīvo enerģiju, bet uzsūc negatīvo, kas viņu pilnīgi saārda. Izkaltētu kastani grūti sadauzīt, bet pie slimības vietas pāris dienu pabijušu, ātri var sadauzīt miltos.

Kastaņi satur daudz veselīgu un mums mazāk pazīstamu vielu – pumarīna glikozīdu, eskulinu, u. c., kas mums neko daudz neizteic. Svarīgākā dziednieciskā īpašība ir pretiekaisuma iedarbība. No kastaņiem gatavotās ziedes un zāles lieto tautas un arī tradicionālajā medicīnā – vēnu slimību ārstēšanai, pret muguras un locītavu sāpēm, kā arī pret trombozēm

un asiņošanu pēc dzemdībām, operācijām, hipertoniālas un hemoroīdu ārstēšanai. Kastaņus ievāc rudenī, žāvē parastos apstākļos vai kaltē, nepārsniedzot 25 grādu temperatūru, vai arī izmanto svaigus. Jāatceras, ka kastaņus nedrīkst vākt pilsētā, kur visapkārt mašīnu izplūdes gāzes.

Dažas receptes

Spirta izvilkumu var gatavot no kastaņiem. 100 gramu sasmalcinātu bumbulu aplej ar litru degvīna, nostādina 5–7 dienas. Lieto pa 5–10 pilieniem 3–4 reizes dienā.

Ārīgai lietošanai 1 daļu sasmalcinātu kastaņu pārlej ar 3 daļām degvīna. Nedēļu nostādina. Izmanto ierīvēšanai gan varikozu vēnu, gan radikulīta, reimatisma, locītavu iekaisuma gadījumā. Ārstēšanas kurss ir 6–8 nedēļas vai ilgāk, taču nepārsniedzot trīs mēnešus.

Muguras un locītavu sāpju

marlīti liek uz sāpošās vietas.

Pret sāpēm palīdzēs arī sasmalcinātu kastaņu komprese. Sasmalcinātie augļi jāaplej ar nelielu daudzumu verdoša ūdens, ļaujot ievilkties 15–20 minūtes, tad siltu kastaņu masu ietin drāniņā un tur uz sāpošās vietas vienu stundu, silti sasezot.

Var lietot arī kastaņu pulvera tēju. Pie saaukstēšanās, bronhīta, garā klepus dzer kastaņu pulveri pa naža galam 3 reizes dienā.

Uzmanību! Lietojot zirgkastaņas preparātus lielās devās, var saindēties – rodas vemšana, caureja, nespēks, sirdsdarbības un kustību koordinācijas traucējumi, paplašinās acu zīlītes. Jāatceras, ka Latvijā augošais kastanis nav ēdams – atšķirībā no Dienvidos augošā brāļa – īstā, cēlā vai ēdamā kastaņa.

Ozolzīles

Ozolzīles var uzskatīt par meža cūku lielāko gardumu. Rudeņos cūkas parasti pulcējas ozolu mežos, kur mīlojas ar dabas doto gardumu. Ja jau meža cūkas tās iecienījušas, varbūt arī mēs varam pamēģināt?

Daudzi no mums vēl atceras vecmāmiņas vārīto ozolzīļu kafiju, kuru aizstājusi no tālām zemēm vestā eksotiskā kafija, kas nemaz neesot tik veselīga. Varbūt pamēģināsim atgriezties pie senču gudrībām un pagatavot

ozolzīļu kafiju?

Receptes

Ozolzīles ar visu mizu 10–15 minūtes vāra ūdenī, tad nokāš un liek kaltēties cepeškrāsnī, lai vieglāk nolobīt miziņas. Nomizo un grauzdē, līdz kļūst vienmērīgi maigi brūnas. Sasmalcina piestā vai samaļ. Uz vienu glāzi ūdens ņem tējkaroti šā pulvera.

Garšīgāku dzērienu iegūst, ja iztīrītas zīles 30 minūtes pavāra pienā, jo tas saista miecvielas, tāpēc kafija ir mazāk rūgta. Pēc tam zīles nosusina, izkaltē, apgrauzdē un samaļ pulverī.

Ozolzīles nomizo, sagrauzdē, samaļ. Dzēriens iznāk rūgtāks un sīvāks.

Ozolzīļu kafija pēc garšas nedaudz atgādina kakao. Garšas dažādībai zīļu kafijai var pievienot cigoriņus, izkaltētus, samaltus burkānus, pieneņu vai dadžu saknes, kuras arī var vēl savākt. Tāda kafija ir ļoti veselīga, labi noder organisma spēcināšanai. Ozolu zīles satur vērtīgas minerālvielas, eļļu, cieti un miecvielas.

Priecāšos, ja kāda no receptēm jums noderēs.

Raksta sagatavošanai izmantota literatūra par savvaļas ārstniecības augiem un interneta resursi.

Rīta Daščiora,

MKPC Rīgas

reģionālās nodaļas

Mežsaimniecības konsultante

RUDENS – DZINĒJMEDĪBU LAIKS

Klāt rudens, un Latvijā tas tradicionāli ir dzinējmedību laiks. Medības ar dzinējiem ir atļautas no 1. oktobra, un šīs medības parasti ilgst līdz janvāra beigām, bet pēc tam ar dzinējiem atļauts medīt plēsīgos dzīvniekus – vilkus, lūšus, lapsas. Kaut arī pamazām pie mums aizvien vairāk tiek medīts individuāli, tomēr dzinējmedības vēl arvien ir populārākais medību veids Latvijā. Kā jau tas redzams no šo medību nosaukuma, tajās medībās dzīvnieku nevis gaida vai izseko, bet ar dzinēju (cilvēku un suņu) palīdzību medijamos dzīvniekus cenšas virzīt mednieku virzienā. Līdz ar to arī medībās iesaistīto dalībnieku loks parasti ir samērā plašs – mednieki, dzinēji, suņi. Protams, ka šādu medību organizācija prasa no medību vadītāja zināšanas un iemaņas, kā arī dzelžainu disciplīnas ievērošanu no visiem medību dalībniekiem.

Šajā rakstā mēģināšu uzsvērt jautājumus, kuriem būtu jāpievērš pastiprināta uzmanība, lai dzinējmedību norise būtu patīkama, droša, mednieki nenonāktu konfliktā ar zemes īpašniekiem vai likumu, kā arī – lai medības neatstātu negatīvu iespaidu uz medijamo dzīvnieku populācijām.

Saglabāt labas attiecības ar zemes īpašniekiem

Medību vadītājam ir jāpārzina medību platības, kurās ir plānotas medības. Platību pārzināšana neaprobežojas tikai ar zināšanām par to, kur nolikt medniekus, kā jāvirzās dzinējiem un kur ir iespējamas dzīvnieku uzturēšanās vietas. Medību vadītājam jāzina arī tas, vai konkrētajās platībās ir noslēgti medību tiesību nomas līgumi ar zemes īpašniekiem. Tas ir svarīgi ne tikai tādēļ, ka to prasa likums, bet arī – lai mednieki

saglabātu labas attiecības ar zemes īpašniekiem. Arī tad, ja līgums ir noslēgts, bet medības tiek plānotas māju tuvumā, korekti būtu, ja mednieki pirms medībām informētu māju iedzīvotājus, ka tuvumā tiek medīts. Šāda korekta attieksme pret zemes īpašniekiem un vietējiem iedzīvotājiem ir priekšnoteikums, lai sabiedrības attieksme pret medniekiem saglabātos pozitīva un mednieki arī turpmāk varētu medīt uz privātīpašnieku zemes. Savukārt zemes īpašniekiem, kuri vēl nav noslēguši medību tiesību nomas līgumus ar medniekiem, es ieteiktu nekavēties ar šo līgumu slēgšanu. Tas nepieciešams tādēļ, lai mednieki varētu izveidot vienlaidus medību iecirkni un normāli apsaimniekot medijamo dzīvnieku populāciju. Ja būs daudz platību, par kurām nomas līgumi nav noslēgti, pastāv iespēja, ka dzīvnieki, savairojoties šajās platībās, var nodarīt pastiprinātus postījumus lauksaimniecībai un mežsaimniecībai.

Būt redzamam pašam un redzēt citus medību dalībniekus

Vislielākā vērtība jāpievērš medību drošībai. Tas jā dara gan tādēļ, ka medībās ir iesaistīts liels cilvēku skaits, gan arī vairāku citu iemeslu dēļ. Proti, mežā var atrasties arī citi cilvēki – sēņotāji, ogotāji, slotiņu sējēji vai vienkārši – atpūtnieki. Koki rudenī parasti vēl ir ar lapām, tādēļ redzamība visai ierobežota, un medniekam jābūt pilnīgi pārliecinātam, ka iespējamā šaušanas virzienā neatrodas cilvēki, mājas, dzīvnieki, transporta līdzekļi vai citi objekti, kas šāviena rezultātā var ciest. Lai nodrošinātu to, ka šāvieni, kas izdarīti pa medijamo dzīvnieku, netrāpa kam citam, ir būtiski sagatavot medību infrastruktūru. Mežā izcirstas šaušanas stidziņas,

mednieku valodā dēvētas par “vārnu kājām”, ievērojami atvieglo gan medijamā dzīvnieka pamanīšanu un novērtēšanu, gan sekmīga šāviena izdarīšanu, gan arī ļauj medniekam novērtēt, kas atrodas aiz dzīvnieka – dzinēji, medību

mērķi vai pa mednieku līniju. Tādēļ medniekam jāsaprot, ka, jo pamanāmāks viņš būs, jo mazāks risks, ka viņa virzienā tiks raidīts šāvieni.

Kādus dzīvniekus medīt

Vēl viens jautājums, kuram jāpieskaras, runājot par dzinējmedību norisi, ir jautājums, kādus dzīvniekus medīt. Te uzreiz jāteic, ka medības ar

Foto no J. Baumaņa arhīva

Medībās būtiski būt redzamam pašam un pamanīt citus medību dalībniekus

suņi vai kas cits. Dzinējmedību drošai un sekmīgai norisei ļoti labi kalpo arī nelielu šaušanas podestu izbūve mednieku stāvvietās. Šādi šaušanas podesti nodrošina, ka mednieka raidītais šāvieni, pat ja tas lido garām medijumam, neapdraud tos, kas atrodas aiz medijuma. Turklāt dzīvnieki, kas pārvietojas mastā, daudz labāk pamana ikvienu kustību, ko mednieks izdara, stāvot uz zemes, bet mazāk reaģē tad, ja mednieks atrodas 1,5–2 m augstāk. Medību vadītājam arī rūpīgi jāseko līdzi, lai dzinējmedību laikā tiktu ievērotas medību noteikumu prasības, lai dzinēji būtu apģērbā, kas spilgti izceļas uz apkārtējā fona, bet mednieku apģērbā jābūt spilgtas krāsas elementiem, kas ļauj medniekiem redzēt citu mednieku atrašanās vietu. Šajā jautājumā ir ārkārtīgi būtiski, lai medību vadītājs un mednieki apzinātos cik tas ir svarīgi – būt redzamam pašam un redzēt citus medību dalībniekus. Dienzēl vēl joprojām ik gadus medībās notiek nelaiemes gadījumi, kuru iemesls ir šaušana pa neskaidri redzamu

dzinējiem un selektīvas medības ir gandrīz nesavienojami jēdzieni. Tomēr, pareizi organizējot šādas medības un dzelžaini ievērojot disciplīnu, šādu medību nodarītais kaitējums var būt minimāls. Tādēļ ļoti svarīgi, lai mednieki apzinātos, ka dzinējmedību laikā ir jācenšas medīt jaunos dzīvniekus, bet vidēja vecuma dzīvnieki jāsaudzē. Medijot ar dzinējiem, dzīvnieki lielākoties pārvietojas ātri, tādēļ pat pieredzējušam medniekam ne vienmēr izdodas novērtēt, vai dzīvnieks ir vidēja vecuma vai vecs, bet jaunos dzīvniekus atšķirt ir vieglāk. Tādēļ dzinējmedību laikā sekmīgi var medīt meža cūku sivēnus, staltbriežu un aļņu teļus vai citus jaunos dzīvniekus un plēsējus, bet trofeju dzīvnieku medīšanu labāk veikt gaidēs medību laikā, kad ir daudz labākas iespējas dzīvnieku novērtēt pirms šāviena izdarīšanas.

Ne pūkas, ne spalvas Jaunajā dzinējmedību sezonā!

Jānis Baumanis,

LLKC MKPC medību saimniecības vecākais speciālists

(Turpināts no 11. lpp.)

Mazapjoma mežsaimniecība pasaulē

Meža īpašnieki uzticas sev līdzīgiem, kas "runā viņa valodā". Tomēr M. Sisock un R. Guries (ASV) pētījums liecina, ka šāds sadarbības tīkls starp īpašniekiem bez meža profesionāļiem nevar pastāvēt. Somijā veikts pētījums (K. Korhonen), kurā analizēta meža īpašnieku sadarbība koksnes tirdzniecībā. Tā ir sfēra, kurā īpašnieki meklē visdažādākos informācijas avotus, bet uzticas sev līdzīgiem, nevis profesionāļiem. Iesaistot jaunākās tehnoloģijas, ir iespējams uzlabot konsultāciju modeli meža plānošanai (R. Hokajarvi), bet tā pamatā ir ilgstošs kontakts ar meža īpašnieku.

Nereti vērojams konflikts starp meža īpašniekiem un profesionāļiem zināšanu ieguves gaitā. Kā piemēru Robert T. Parker (ASV) minēja apmācības par dažādu veidu tehnikas izmantošanu mazapjoma mežsaimniecībā. Meža īpašnieki dalās pieredzē un demonstrē dažāda veida agregātus, sākot no dzīvnieku vilkmes agregātiem līdz gana sarežģītai teknikai. Sanākot kopā, meža īpašnieki gūst informāciju cits no cita. Tā ir iespēja redzēt, kā citi mācās un kādi jautājumi viņiem ir. Nereti šajos tehnikas demonstrējumos netiek ņemtas vērā izmaksas, riska faktori un darba drošības aspekti, pret ko ir iebildumi meža profesionāļiem.

Ja tēma ir interesanta un aktuāla, pieprasījums pēc apmācībām ir. Par to liecina arī W. G. Hubbard (ASV) pētījums par isā kursa apmeklētājiem (7 nedēļas trešdienu vakaros pa 3 stundām). Tos kopumā apmeklēja 15 000 dalībnieku, no kuriem intervēti 675.

Virdžīnijas zemes īpašnieku izglītības programma ietver īsu kursu sēriju par dažādām tē-

mām, internetā izveidotus apmācību kursus, ekskursijas un avīzi. Aptaugas pierādījušas, ka īpašnieku galvenā motivācija ir skaistums un dabas aizsardzība, nevis ekonomiskais labums. Pamatojoties uz šo faktu, darbu sācis jauns projekts, kas meža nozares profesionāļiem ļauj plānot meža apsaimniekošanu, vērā ņemto meža īpašnieku vēlmēs. Vairāk par projektu TELE (Tools for Engaging Landowners Effectively) var lasīt mājas lapā www.engaginglandowners.org

Aizvien aktuālāki privātajā meža sektorā kļūst jautājumi par klimata izmaiņām. ASV četros štatos veikti pirmie pētījumi (J.H. Ceighton), lai noskaidrotu, kur un kāda veida informāciju par šiem jautājumiem iegūst meža īpašnieki un kādu vēlas saņemt.

Irījā turpinās pētījumi par

meža īpašnieku mežsaimniecisko uzvedību (A.N. Dhubbain). Pirms vairākiem gadiem valsts atbalstīja stādījumu ierīkošanu. Patreizējā kopšanas ciršu intensitāte liecina, ka privāto mežu apsaimniekošana neatbilst ilgtspējīgas saimniekošanas kritērijiem. Līdzīgi secinājumi ir arī citās valstīs, un tas ir viens no iemesliem, kāpēc tiek meklēti aizvien efektīvāki līdzekļi un formas meža īpašnieku apmācībai un izglītošanai.

Meža īpašnieku asociācijas un to loma privātajā meža sektora attīstībā ir daudzveidīga. Par Vācijas un bijušo postsociālisma valstu pieredzi un pētījumu rezultātiem meža īpašnieku kooperācijas veicināšanā varēsiet lasīt nākamā "Čiekura" numurā.

Lelde Vilkrīste,
LVMI "Silava"

SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs			
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov. LV3018 Tālr. 63050477, fakss 63022264 mkpc@mkpc.llkc.lv www.mkpc.llkc.lv			
Meža konsultāciju pakalpojumu centra nodaļas			
MKPC nodaļa	Birojs	Vards, Uzvards	Ielrunis
Austrumlatgales nodaļa	Ludzas birojs	Ludvigs Karvelis	65722009, 29411165
Dienvidkurzemes nodaļa	Liepājas birojs	Uldis Šenbergs	63491241, 29285111
	Saldus birojs	Dainis Kudors	63824065, 29186107
Dienvidlatgales nodaļa	Krāslavas birojs	Jānis Dzalbs	65620019, 29789364
	Daugavpils birojs	Ilgonis Skrinda	65457097, 26438175
	Preiļu birojs	Astrīda Rudzīte	65381781, 26410476
Madonas – Cēsu nodaļa	Madonas birojs	Mairita Bondare	64822528, 28381176
	Cēsu birojs	Mairita Bondare	64822528, 28381176
Rīgas reģionālā nodaļa	Rīgas birojs	Agris Kauliņš	67895819, 26498315
	Bauskas birojs	Uldis Dzērve	63960149, 29222487
Sēlijas nodaļa	Aizkraukles birojs	Jekaterina Blaua	26534704
	Jēkabpils birojs	Jānis Sēlis	65207372, 26465432
Zemgales nodaļa	Jelgavas birojs	Alda Alksne	63048122, 29283108
	Dobeles birojs	Vitālijs Spalvēns	28680073
Ziemeļaustrumu nodaļa	Tukuma birojs	Ilmārs Rosickis	63125076, 20223626
	Gulbenes birojs	Ginta Ābeltiņa	64474022, 26117578
Ziemeļkurzemes nodaļa	Balvu birojs	Jānis Grīzbovskis	64520011, 26314426
	Kuldīgas birojs	Sigita Vaivade	63323955, 29103658
Ziemeļvidzemes nodaļa	Talsu birojs	Sigita Vaivade	63323955, 29103658
	Valmieras birojs	Dzintars Alksnis	64250210, 26415649
Limbažu nodaļa	Limbažu birojs	Jānis Zvaigzne	64022679, 29151750
Apmācību centrs „Pakalniēši”		Inese Mailīte	64828108, 26141853
Apmācību centrs „Mežtekas”		Juris Gusts	26545195, 28692818

Meža konsultāciju un pakalpojumu centrs (MKPC) Valsts lauku tīkla pasākumu ietvaros turpina organizēt meža īpašniekiem bezmaksas:

SEMINĀRUS

Ar semināru tēmām, norises vietām un laikiem var iepazīties Valsts Lauku tīkla mājas lapā

www.laukutikls.lv

(sadaļā Notikumi)

un

MKPC mājas lapā

www.mkpc.llkc.lv

vai

zvanot pa tālruni 63050477

vai sazinoties ar

MKPC darbiniekiem.

Par izmaiņām normatīvajos aktos

Interesanti produkti, ko var iegūt no meža

Kā mežus apsaimnieko Norvēģijā

Ziemas darbi mežā

Izdevējs:

SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag.,
Ozolnieku nov. LV3018
Tālr. 63050477, fakss 63022264
mkpc@mkpc.llkc.lv; www.mkpc.llkc.lv

Izdevumu iespēšanai sagatavoja Sarmīte Grundsteine, MKPC Informācijas un apmācību daļas vadītāja
Tālr. 63050477, mob.2913356,
ciekurs@mkpc.llkc.lv
Makets un druka — SIA Jelgavas tipogrāfija

Čiekurs izdots Valsts Lauku tīkla pasākumu ietvaros

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBĀ

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVĪDOS

